

XI. Kaupungin yleisten töiden hallitus ja rakennuskonttori.

Kaupungin yleisten töiden hallituksen vuodelta 1914 antama kertomus oli seuraavaa sisällystä:

Insinööri-
osasto.

Insinööriosaston toimesta teetetyistä kiveystöistä on erittäin mainittava, että päällystystä I noppakivillä asfalttiin on vuonna 1914 toimitettu ainoastaan kaupungille kuuluvilla Toisen linjan sekä Kolmannen ja Viidennen linjan välisen Itäisen viertotien osilla, jota vastoin päällystystä ketokiviä käyttämällä on laajassa mitassa toimitettu Töölön alueella. II noppakivillä asfalttiin päällystettiin koko Hakaniemen torin länsiosa, joten noin 3,300 m²:n laajuinen ala on siellä pantu torikaupan tarkoituksiin sopivaan kuntoon.

Tervavierroksella päällystettiin Uudenmaan- ja Bulevardikadun välinen Fredrikinkatu sekä Kaivopuiston Itäinen puistotie. Nämä pinta-alat ovat, edellinen 755 m² ja jälkimäinen 2,130 m². Tästä päällystyksestä oli kustannuksia Smk. 6: 50 neliömetriltä, mutta sen lujuudesta ei vielä ole olemassa mainittavaa kokemusta, syystä että ensimmäinen koepäällystys toimitettiin vuonna 1913. Sitä vastoin on osottautunut, että tämä päällystysaine suuressa määrin hillitsee ääntä ja synnyttää sangen vähän tomua.

Kaduntasotustöitä on teetetty etusijassa työväenasuntojen paikaksi varatulla Vallilan alueella, missä teitä on tehty 15,440 m²:n laajuinen ala. Tämän johdosta saatiin käytettäväksi 70 tonttia.

Sen johdosta että raitiotie- ja omnibusosakeyhtiö oli jatkanut viertoteillä kulkevia raitiotielinjoaan, osin laajennettiin ja osin tasotettiin uudestaan nämä lisääntyvään liikenteeseen verraten liian kapeat ja liikenteelle epämurkavat liikeväylät sillä tavoin, että ne nyttemmin pääasiassa tyydyttävät liikenteen vaatimuksia. Laajennustyö koski Meilanskadun ja Greijuksen välistä Läntistä viertotietä sekä Sörnäsradan ja Hermannissa olevan kaupunginportin välistä Itäistä viertotietä. Näistä töistä oli kustannuksia, edellisestä Smk. 49,917: 60 ja jälkimäisestä 34,955: 90.

Santa- ja Busholman tasoitus-, laituri- ja kanavoimistöitä jatkettiin vuoden varrella aikaisemmin vahvistetun suunnitelman mukaan. Käytettäväksi asetetusta 2,300,000 markan määrärahasta oli 1914 vuoden loppuun kulutettu Smk. 1,820,524: 87, joten ohjelman suorittamiseen vuonna 1915 on käytettävänä Smk. 479,475: 13.

Teetetyistä teistä on erittäin runsaita kustannuksia vaatinut Seurasaarentie, joka on pitkin pituuttaan levitetty noin 5 metristä 10 metriin, minkä ohessa on teetetty jalkakäytävä ja suurimpaan osaan tien vartta ratsastie. Näistä töistä oli kustannuksia Smk. 121,164: 88, joten määräraha ylitettiin Smk:lla 5,328: 94, syystä ettei tien laajentamiseen tarpeellista täytettä voitu, niinkuin oli edellytetty, saada Meilansissa teetettäväksi ehdotetuista kaduntasoituksista, kun näitä tasoitustöitä varten ei ollut myönnetty tarpeellista määrärahaa.

Yksityisten tiliin teetettiin kiveämistöitä 50,000 markan arvosta.

Satamissa ei, lukuun ottamatta Santa- ja Busholman laituri-rakennuksia, ole mainittavia töitä teetetty.

Tehty ilmoitus Rahapajanrannan epäluotettavasta tilasta aiheutti osottamaan 75,000 markan etuannin rantasillan uudesti rakennuttamista varten, mutta kun työn teettäminen kävi alkaneen sotatilan johdosta mahdottomaksi, peruutettiin vastamainittu määräraha samalla kun kuluvan vuoden budjetissa työn täydellistä teettämistä varten pyydetty kokonaismäärärahakin.

Vuonna 1914 on kaupungingeodeetti suorittanut seuraavan määrän hänen asianaan olevia toimituksia, nimittäin:

Maanmittaus-
töiden osasto.

Tontinmittauksia	36
Tontinarvioimisia	2
Maankatselmuksia	42
Lähtökatselmuksia	84
Kolmivuotiskatselmuksia	244
Tarkastuskatselmuksia	37
Rajanpaalutuksia, kivijalankatselmuksia y.m.	48

1914 vuoden menosäännössä erinäisiä rakennusten ja talojen korjauksia varten olevaa 50,300 markan määrärahaa ei tarvinnut ylittää, vaikka rakennusaineiden hinta heti sotatilan alettua kohosi, vaan oli vuoden vaihteessa säästöä Smk. 83: 91.

Taloraken-
nusten osasto.

Lumenkuljetusta varten kaupungin taloista olevasta 7,000 markan määrärahasta niinkään säästy Smk. 605: 92. Verrattuna 1913 vuoden säästöön, Smk:aan 3,528: 64, on ylijäämä vähäinen, johtuen pääasiassa 1914 vuoden runsaammasta lumentulosta.

Eräistä raatihuoneessa teetettävistä muutostöistä oli rahatoimikamari arvioinut olevan kustannuksia 5,000 markkaa, joka summa kuitenkin ylitettiin Smk:lla 856: 67. Tämä asianlaita johtui pääasiallisesti siitä, että oli vaikea laskea eräitä tässä tapauksessa kysymykseen tulevia kustannuksia, ja samalla siitä seikasta, että kahden huoneen havaittiin ehdottomasti kaipaavan perinpohjaista korjausta, vaikka niitä varten ei ollut määrärahaa kustannusarviossa.

Marian sairaalan korjauksista oli kustannuksia Smk. 2,198: 96 yli osotetun 35,600 markan määrärahan. Ylitys johtui siitä, että oli välttämätöntä teettää erinäisiä erikoistöitä, jotka lähemmin mainitaan kaupunginmarkkitekhdin vuosikertomuksessa.

Budjetissa nimikkeen „Uudet kansakoulutalot“ kohdalla olevasta Smk:n 384,555: 88 suuruudesta määrärahasta käytettiin Eläintarhankadun kansakoulutalon rakennukseen vuonna 1914 ainoastaan Smk. 227,996: 84, jota vastoin määrärahan ylijäämä, Smk. 156,559: 04, siirtyi vuoteen 1915.

Kaupunginpuutarhan alueella Eläintarhassa olevan uuden kasvihuoneryhmän ehdotetun vastaisen laajennuksen osana rakennettiin vuonna 1914 kasvihuone n. s. kasvihallin pohjoispuolelle, ja oli siitä kustannuksia Smk. 19,671: 05 eli siis likimittäin osotettu määrä 19,700 markkaa.

Vuoden varrella on sitä paitsi osin loppuun suoritettu, osin jatkettu töitä, joita varten määrärahat oli myönnetty jo edellisten vuosien menosäännöissä.

Semmoisista töistä ovat etusijassa huomattavat vuonna 1914 teetetyt, sotilasmajoituksesta johtuneet lukuisat ja kalliit työt. Näitä töitä varten oli 1914 vuoden budjetissa osotettu Smk. 8,188: 67, joka määräraha tietenkin monin kerroin ylitettiin vuoden jälkipuoliskolla alkaneen sotatilan ja siitä aiheutuneen liikekannallepanon johdosta. Vastamainittujen seikkain johdosta on majoitustarkoituksiin käytetty kokonaista Smk. 107,367: 18.

Sen johdosta että Katajanokalle suunnitellun uuden tavarakatoksen rakennustyöt eivät vielä sodan puhjetessa olleet alkaneet, ei vuonna 1913 myönnettyä 100,000 markan eikä samaan tarkoitukseen vuonna 1914 osotettua 60,000 markan määrärahaa ole käytetty, vaan on nämä rahamäärät, lukuun ottamatta Smk. 1,520: 70, jotka varat käytettiin eräiden piirustusten laatimiseen, kaupunginvaltuuston 1915 vuoden budjetinjärjestelyn yhteydessä tekemän päätöksen mukaisesti palautettu kaupunginkassaan merkittäväksi säästönä kaupungin tileihin.

Suomen voimistelunopettajaliiton tehtyä esityksen eräiden avo-naisten paikkain käyttämisestä leikki- ja urheilutarkoituksiin käytiin laaditun ehdotuksen mukaan uudesti muodostamaan kaupungin

leikkikenttiä, ja samassa yhteydessä kaupunginasemakaava-arkkitehti laati ohjelman erinäisiin sekä vanhoihin että uusiin kaupungin-osiin järjestettäviä kenttiä varten.

Vuonna 1913 aloitettu laivaveistämöalueen järjestämistyö suoritettiin loppuun vuonna 1914 ja laadittiin m. m., paitsi asema- ja perspektiivipiirustuksia, mittakaavaan 1:250 pahvimalli koko ehdotetusta laitoksesta ynnä sitä ympäröivistä kaupunginosista. Ehdotuksen lähemmäksi valaisemiseksi annettiin kirjallinen selvitys, jossa myös kosketeltiin kysymystä kävelytien teettämisestä Itäisen Kaivopuiston rantaa pitkin.

Vuoden varrella laadittiin ehdotus XIII ja XIV kaupungin-osan asemakaavan uudesti järjestämiseksi, jota ehdotusta on lähemmin valaistu hallitukselle annetussa promemoriassa. Asiaa ei kuitenkaan vielä ole ehditty loppuun käsitellä.

Moniaita kaupunginasemakaavanmuutoksia toimeenpantiin kaupunginvaltuuston päätösten mukaisesti, ja on vuoden varrella saatu vahvistus seuraaville kaupunginasemakaavanmuutoksille, nimittäin:

XI kaupungin-osan korttelien n:o:jen 334—338 ja 341—346, XII kaupungin-osan korttelin n:o 349 ja VI kaupungin-osan korttelin n:o 233 (kirkkotontin), IV kaupungin-osan korttelissa n:o 173 olevan Eerikinkadun tontin n:o 45, XII kaupungin-osan korttelin n:o 392 sekä XIV kaupungin-osan korttelien n:o:jen 522—525 ja X kaupungin-osan korttelien n:o:jen 272—280 kaupunginasemakaavanmuutoksille.

Sen ohessa on Estnäsinkadun nimi muutettu Vironkaduksi.

Kaupunginistutusten kunnossapitoa ja hoitoa on toimitettu aikaisemmin vahvistetun järjestelmän mukaisesti, eikä se ole aiheutanut huomautuksia.

Kaupungin-
istutusten
osasto.

Uusista, osin lopullisesti järjestetyistä, osin laajemmassa mittakaavassa aikaansaaduista laitoksista näyttävät erittäin olevan mainittavat seuraavat. Eläintarhan lammikkoja ympäröivälle alueelle laitettiin käytävä ja nurmikoille istutettiin puita ja pensaita. Kaisaniemen puistoon, jonka itäosassa työt aloitettiin, laitettiin uusia käytäviä ja nurmia. Punanotko, missä toimitettiin istutustöitä, valmistui vuoden varrella erittäin miellyttäväksi paikaksi. Viidennen linjan viereinen puistikko on lopullisesti järjestetty, jotta siellä kesän tultua voitaisiin toimeenpanna ulkoilmakonsertteja. Laitelman lopullinen valmistaminen vaatii työn jouduttamisen johdosta 2,500 markan lisämäärärahan.

Vuoden varrella istutettiin 444 puuta, 2,775 pensasta ja 3,350 yrttimäistä monivuotista kasvia.

Kukkaryhmiin käytettiin 41,844 lehti- ja kukkakasvia, jota paitsi 37,400 kaktuskasvia istutettiin Runeberginpatsaan ympärille.

Puhtaanapito-
osasto.

Puhtaanapitolaitoksen menot vuonna 1914 vastasivat likimmit-
tään budjetissa laskettuja määriä: puhtaanapitolaitoksen määrä-
rahasta oli vuoden vaihteessa säästynyt Smk. 4,517: 90, yleisen käymä-
län puhtaanapidon määrärahasta Smk. 12,065: 51 sekä työkalujen
määrärahasta Smk. 206: 55.

Puhtaanapitolaitoksen kustannukset olivat Smk. 399,882: 10.

Yleinen käymälän puhtaanapito alotti vuonna 1914 yhden-
toista työvuotensa. Yksityisten talonmistajain liittyminen laitokseen
on herkeämättä lisääntynyt, minkä johdosta tulotkin ovat kasvaneet.

Sen sijaan että tulot vuonna 1904 olivat Smk. 15,303: 02, nousi-
vat ne 1914 vuoden lopussa Smk:aan 322,045: 42. Yleinen käymä-
län puhtaanapito osotti viimeksi mainittuna vuonna puhdasta tuloa
Smk. 49,890: 93.

Kokoukset.

Vuonna 1914 piti hallitus 54 kokousta.

Insinööriosaston työpäällikön vuodelta 1914 ¹⁾ antama kerto-
mus oli seuraava:

Kadut ja ylei-
set paikat.

Katujen ja torien erinäisiä korjauksia toimitettiin vuoden var-
rella pääasiallisesti niillä paikoilla, missä kadunkatselmusmiehet
olivat huomauttaneet olevan puutteita. Suuremmista korjaustoista
mainittakoon heti Pitkäsillan pohjoispäässä olevan kadun uudesti
päällystäminen, joka oli välttämätön takatäyteen laskeutumisen
johdosta ja josta oli kustannuksia noin 1,870 markkaa, sekä valtion-
rautateiden tarkistaman satamaraiteen vierustan kiveyksen uudistus
Eteläsatamassa, josta työstä oli kustannuksia noin 1,430 markkaa.
Näiden kahden suurenlaisen arvaamattoman työn johdosta ylitet-
tiin määräraha 27,500 markkaa Smk:lla 2,752: 71.

Kaupungille kuuluva, istutuksen pohjois- ja itälaidalla oleva
Sirkuskadun osa päällystettiin I noppakivillä asfalttiin. Määräraha
oli 10,900 markkaa, kustannuksia Smk. 10,854: 71.

Kaupungille kuuluva Itäisen viertotien ja Sörnäsin rantatien
välinen Toisen linjan jatkos päällystettiin I noppakivillä asfalttiin,
minkä ohessa jalkakäytävä tehtiin asfaltista ja varustettiin reunus-
kivellä. Määräraha 7,750 markkaa, kustannukset Smk. 8,212: 99.

Kaupungille kuuluvan Etel. Hietalahdenrannan osan keto-
kiveys uudistettiin samaten kuin satama-altaan jalkakäytävän as-
falttipäällystyskin. Määräraha 5,800 markkaa, kustannukset Smk.
5,726: 94.

¹⁾ Kertomukseen liittyvät taulutiedot ovat osittain julkaistuina Helsingin
kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa vuodelta 1914.

Rahapajanranta tulli- ja pakkahuoneen edustalla ja tavarakatoksien n:ojen 7 ja 8 ynnä 8 ja 9 väliltä päällystettiin uudestaan ketokivillä. Syystä että valtionrautatiet katsoivat välttämättömäksi tarkistaa kadussa olevan raiteen pitemmältä kuin ehdotettu kiveyksen uudistus olisi vaatinut ja tarkistetun raiteen viereinen kiveys oli kaupungin kustannettava, ylitettiin määräraha. Määräraha oli 7,800 markkaa, kustannukset Smk. 8,960: 84.

Kaupungille kuuluvalla Sörnäsän rantatien osalla uudistettiin ketokiveys tien pohjoispuoliskossa, mutta joulukuussa 1913 esiintyneen tavattoman korkean vedennousun johdosta oli perustus osittain huuhtoutunut pois ja täytyi laittaa uudestaan, minkä johdosta kaupunginvaltuusto oikeutti konttorin ylittämään määrärahan 4,000 markalla.

Suomen valtionrautateiden täytyi perustuksen luhistumisen johdosta tarkistaa rantatiellä olevat raiteet tuntuvasti laajemmassa mitassa kuin päällystysten uudistus olisi vaatinut, minkä johdosta kiveystä varten osotettu määräraha jonkin verran ylitettiin. Määräraha oli 5,400 markkaa, lisäys 4,000 markkaa, kustannukset Smk. 10,303: 17.

Vuoden varrella ei ensinkään teetetty rautakaiteita, vaan käytettiin kaiteita varten oleva määräraha yksinomaan eräiden puukaiteiden uudistukseen ja korjaukseen. Määräraha 7,000 markkaa, kustannukset Smk. 7,181: 31.

Hakaniementorin luoteisosa päällystettiin II noppakivillä asfalttiliitoksiin. Kun täytteen hankkimisesta oli runsaita kustannuksia, syystä ettei sitä, niinkuin ehdotusta laadittaessa oli luultu, saatu yksityisiltä rakennusmailta, ja kun konttorin täytyi tasoittaa kivetyn osan viereltä isonlainen ala varatakseen tilaa kaupungin sodan johdosta hankkimille halkovarastoille, ylitettiin määräraha. Vuonna 1908 oli määräraha 32,300 markkaa, vuonna 1914 taas 3,500 markkaa, kustannukset Smk. 38,761: 02.

Vuonna 1913 laski raitiotie- ja omnibusosakeyhtiö raiteen Toisen linjan ja Hämeenkadun kulmauksesta Porvoonkadulle asti. Jotta raiteiden koskettamia katuja voitaisiin liikennöidä, päällystettiin ne samana vuonna ketokivillä, jonka työn kustannukset siirrettiin 1914 vuoden budjetissa Viidennen linjan ja Helsinginkadun välisen Kaarlenkadun sekä It. ja Länt. Brahekadun välisen Helsinginkadun kaupungille kuuluvain osain ketokiveystä ynnä Kaarlen ja It. Brahekadun välisen Helsinginkadun tasoitusta varten olevaan määrärahaan. Nämä työt teetettiin pääasiassa vuosina 1913 ja 1914, lukuun ottamatta Kaarlenkadun varrella olevan uuden paloaseman viereisen jalkakäytävän päällystämistä, syystä että siihen paikkaan oli sijoitettu vastaiseen muuriin käytettäviä kiviä.

Määrärahassa syntynyt säästö siirtyi sentähden vuoteen 1915. Määräraha 33,600 markkaa, kustannukset Smk. 31,630: 88, siirto vuoteen 1915 Smk. 1,969: 12.

Hämeen- ja Castréninkadun välisen Toisen linjan kaupungille kuuluvan osan jalkakäytävä varustettiin reunuskivellä ja päällystettiin sementillä, jota vastoin ajotien kiveäminen siirrettiin vuoteen 1915, syystä että raitiotie- ja omnibussosakeyhtiö ei ollut katuun laskenut päätettyä raitiotietä varten tarpeellisia raiteita. Määrärahan ylijäämä siirtyi vuoteen 1915. Määräraha 13,350 markkaa, kustannukset Smk. 7,969: 93, siirto vuoteen 1915 Smk. 5,380: 07.

Kaupungille kuuluva It. Pappikadun osa päällystettiin ketokivillä ja jalkakäytävä varustettiin reunuskivellä. Määräraha 10,700 markkaa, kustannukset Smk. 10,625: 67.

Helsingin- ja Porvoonkadun välisen Kristiinankadun kaupungille kuuluvan osan ajotie päällystettiin ketokivillä, lyhyenlainen osa jalkakäytävää varustettiin reunuskivellä ja päällystettiin sementillä, muut osat sorastettiin. Määräraha 13,400 markkaa, kustannukset Smk. 13,302: 31.

Runeberg- ja Fredrikinkadun välisen Arkadiakadun kaupungille kuuluvan osan ajotie päällystettiin ketokivillä ja jalkakäytävät varustettiin reunuskivellä sekä sorastettiin. Kustannusarvioihin oli merkitty määräraha jalkakäytävään päällystämiseksi asfaltilla, mutta ottaen huomioon saamansa kehotuksen vallitsevain olojen johdosta säästää määrärahoja mikäli mahdollista katsoi konttori olevan hyvin puolustettavissa, että jalkakäytävät toistaiseksi ainoastaan sorastettiin, varsinkin kun viereiset tontit olivat rakentamatta. Määräraha 8,000 markkaa, kustannukset Smk. 5,832: 67.

Cygnæus- ja Runebergkadun välisen Museokadun kaupungille kuuluvan osan ajotie päällystettiin ketokivillä ja jalkakäytävät varustettiin reunuskivellä. Määräraha 11,500 markkaa, kustannukset Smk. 11,595: 95.

Kammion- ja Meilansinkadun välisen Roosavillakadun kaupungille kuuluvan osan ajotie päällystettiin ketokivillä. Määräraha 1,200 markkaa, kustannukset Smk. 1,085: 33.

Kammion- ja Meilansinkadun välisen Töölönkadun kaupungille kuuluvan osan ajotie päällystettiin ketokivillä ja jalkakäytävä varustettiin reunuskivellä sekä päällystettiin sementillä. Määräraha 5,200 markkaa, kustannukset Smk. 5,153: 78.

Fredrikin- ja Eteläisen Rautatiekadun välisen Runebergkadun kaupungille kuuluvan osan ajotie päällystettiin ketokivillä ja jalkakäytävät varustettiin reunuskivellä sekä sorastettiin. Edellä mainituista syistä jalkakäytäviä ei päällystetty asfaltilla, minkä johdosta määrarahasta säästy Smk. 4,810: 18. Määräraha 13,700 markkaa, kustannukset Smk. 8,889: 82.

Runeberg- ja Fredrikinkadun välisen Eteläisen Rautatiekadun kaupungille kuuluvan osan ajotie päällystettiin ketokivillä ja jalkakäytävä varustettiin reunuskivellä sekä päällystettiin asfaltilla. Määräraha 7,400 markkaa, kustannukset Smk 7,347: 90.

Tokan- ja Perämieskadun välisen Hernesaarenkadun sekä Hernesaaren- ja Tehtaankadun välisen Perämieskadun kaupungille kuuluvan osan ajotie päällystettiin ketokivillä. Määrärahat 560 markkaa ja 240 markkaa, kustannukset Smk. 705: 99.

Varastopaikoiksi vuokrattujen korttelien välisen Kruunuvuorenkadun kaupungille kuuluvan osan ajotie päällystettiin ketokivillä. Määräraha 3,000 markkaa, kustannukset Smk. 2,746: 06.

Länt. Henrikin- ja Etel. Rautatiekadun välisen Arkadiakadun kaupungille kuuluvan osan ajotie päällystettiin ketokivillä. Jalkakäytävä varustettiin reunuskivellä ja päällystettiin asfaltilla. Pakkasen tulon johdosta täytyi osa työtä jättää vuoteen 1915. Määräraha 12,200 markkaa, kustannukset Smk. 8,585: 40, säästö vuoteen 1915 Smk. 3,614: 60.

Runeberg- ja Nordenskiöldkadun välisen Hietaniemenkadun kaupungille kuuluvan osan ajotie päällystettiin ketokivillä ja toinen jalkakäytävä varustettiin reunuskivellä sekä päällystettiin asfaltilla, jota vastoin toinen jalkakäytävä edellä mainitusta syystä ainoastaan sorastettiin, joten säästyivät menoja. Määräraha 21,400 markkaa, kustannukset Smk. 18,136: 34.

Toinen linja tasoitettiin täyteen leveyteensä Hämeen- ja Lönnrotkadun väliltä, ja tämän työn yhteydessä laskettiin Vanhaa Eläintarhantietä korttelin n:o 301 b pohjoispuolelta. Määräraha 12,000 markkaa, kustannukset Smk. 11,950: 25.

Itäinen viertotie laajennettiin täyteen leveyteensä Hörneperin- ja Pääskylänsäkin kadun väliltä sekä 15 m. leveäksi Sörnäsinsäkin haararadan ylikäytävän ja Hermannin II kaupunginportin väliltä. Määräraha 35,000 markkaa, kustannukset Smk. 34,955: 90. Kustannuksia Läntisen viertotien laajentamisesta ja osittaisesta suoristamisesta oli Smk. 49,917: 60 määrärahan ollessa 50,000 markkaa.

Kristiinankadun tasointi Helsingin- ja Josafatinkadun väliltä käsitti 900 m²:n pinta-alan, josta ajotietä oli 540 m² ja jalkakäytävää 360 m². Määräraha 7,600 markkaa, kustannukset Smk. 7,531: 79.

Vallilassa tasoitettiin seuraavat kadut, nimittäin: Pakaankatu puoleen leveyteensä Oulun- ja Hattulantien väliltä, käsittäen ajotie 1,452 m² ja jalkakäytävä 968 m², määräraha 12,200 markkaa, kustannukset Smk. 12,031: 24; Hattulantie Pakaankadun ja Kangasalan tien väliltä, ajotie 1,140 m², jalkakäytävä 760 m², kustannukset Smk. 8,340: 51, määräraha 8,400 markkaa; Somerontie Pakaankadun ja Kangasalan tien väliltä, ajotie 1,140 m², jalkakäytävä 760 m², kus-

tannukset Smk. 8,617: 10, määräraha 8,600 markkaa; Kangasalan tie Hattulan- ja Eurantien väliltä, ajotie 1,620 m², jalkakäytävä 830 m², määräraha 15,500 markkaa, kustannukset Smk. 15,513: 70; Eurantie Inarintien ja Itäisen viertotien väliltä, ajotie 1,380 m², jalkakäytävä 720 m², määräraha 12,800 markkaa, kustannukset Smk. 12,636: 87; Inarintie Ouluntien ja Sturekadun väliltä, ajotie 480 m², jalkakäytävä 320 m², määräraha 7,400 markkaa, kustannukset Smk. 7,189: 43; Pernajantie Pakaankadun ja Inarintien väliltä, ajotie 432 m², jalkakäytävä 288 m², määräraha 8,000 markkaa, kustannukset Smk. 7,883: 06; Hauhontie Eurantien ja Itäisen viertotien väliltä, ajotie 1,890 m², jalkakäytävä 1,260 m², määräraha 23,500 markkaa, kustannukset Smk. 23,464: 70.

Osa Malminkadun länsipuoliskoa kaupungin ainespihan viereltä tasoitettaessa saatuja louhoskiviä käytettiin samaan aikaan tasoitettavana olevaan Salomonin- ja Etel. Rautatiekadun väliseen Annankatuun. Tämän johdosta oli liian suuri osa työ kustannuksista pantu maksettavaksi Annankadun tasoitusmäärärahasta, joka sentähden ylitettiin, jota vastoin Malminkadun tasoitusmäärärahasta jäi säästöä. Malminkadun tasoitetusta alasta oli ajotietä 1,860 m² ja jalkakäytävää 930 m². Määräraha 12,000 markkaa, kustannukset Smk. 10,917: 67.

Salomonin- ja Eteläisen Rautatiekadun välisellä Annankadun osalla tasoitettiin ajotietä 1,405 m² ja jalkakäytävää 835 m². Määräraha 6,300 markkaa, kustannukset Smk. 7,604: 26.

Eläintarhankatu tasoitettiin puoleen leveyteensä, ja käsitti ajotien tasoitettu ala 1,716 m² ja jalkakäytävän 1,144 m². Määräraha 48,000 markkaa, kustannukset Smk. 48,458: 39.

Läntisen viertotien laajentamiseksi niiden paikkain viereltä, joihin uutisrakennuksia jo oli teetetty tai vuoden varrella teetetäisiin, oli osotettu 15,000 markkaa, josta määrästä käytettiin Smk. 14,476: 61. Suurin osa määrärahasta meni viertotien laajentamiseen ja korottamiseen Etel. Hesperian- ja Kulneffkadun sekä Meilansin- ja Humalistonkadun väliltä.

Itäinen viertotie laajennettiin vuonna 1913 Helsinginkatuun asti, mutta kustannuksia oli enemmän kuin budjetissa oli osotettu, minkätähden myönnettiin 5,000 markan etuanti, joka merkittiin 1914 vuoden budjettiin. Kustannuksia oli Smk. 5,808: 49.

Santa- ja Busholman tasoitus-, rantasilta- ja viemäritöitä jatkettiin vuoden varrella saman suunnitelman mukaan ja yhtä laajaperäisesti kuin edellisenäkin vuonna, ja oli 1914 vuoden lopussa noin 450 p. m. rantasiltoja, 78,300 m² katuja ja avonaisia paikkoja, 910 p. m. viemäriputkia sekä 1,870 p. m. rautatieraitteita likimmitäin valmiina. Työtä jatketaan vuonna 1915. Määräraha vuonna

1911 50,000 markkaa, vuonna 1912 550,000 markkaa ja vuonna 1914 1,700,000 markkaa. Kustannukset 1914 vuoden lopussa Smk. 1,820,524: 87 ja säästö vuoteen 1915 Smk. 479,475: 13.

Kristiinankadun työväenasuntojen vierelle laitettiin jalkakäytäviä, joista oli kustannuksia Smk. 5,301: 50 määrärahan ollessa 5,800 markkaa.

Kanavain ja viemärien kunnossapito käsitti pääasiallisimmin johtoverkon huuhtelua ja puhdistusta ynnä syöksykaivojen tyhjentämistä ja hoitoa, avonaisten ojain perkausta sekä Eläintarhassa Alppilan luona olevan septic-tankkilaitoksen kunnossapitoa ja hoitoa. Kustannukset syöksykaivojen tyhjentämisestä kohoavat vuosi vuodelta uusien katujen varrelle lisäksi tulevain uusien kaivojen johdosta sekä nousivat vuonna 1914 Smk:aan 19,899: 64. Sen johdosta että Eläintarhan septic-tankista tuleva, yhden uuden lammikon kautta kulkeva vesi pilasi lammikon veden, näki konttori tarpeelliseksi laittaa katetun johdon lammikon ympärille ja samalla pesettää puhdistuslaitoksen suodatinvälineet puhdistustehon parantamiseksi. Tästä oli kustannuksia hiukan yli 6,000 markan, jotka pantiin maksettavaksi kanavain ja viemärien kunnossapitomäärärahasta. Kaupunginvaltuusto oikeutti konttorin tämän johdosta ylittämään mainitun määrärahan. Budjetissa osotettu määräraha oli 35,000 markkaa ja lisämääräraha 6,000 markkaa kustannusten ollessa Smk. 41,922: 23.

Kanavat ja viemärit.

Viemäriverkon täydennystöitä teetettiin sikäli kuin olot vaativat. Tässä on ensinnäkin huomautettava, että konttorin täytyi heti syksyllä teettää katettu johto sen avonaisten ojan sijaan, joka aikaisemmin oli johtanut likaveden Kivelän sairaalasta venäläisen ruutikellarin alueen halki Taivallahteen, syystä että sotaväki sodan puhjetessa käytti mainittua aluetta hevosten oleskelupaikkana ja nämä kokonaan turmelivat ojan sekä aikaansaivat likaveden tulvimisen sairaalan viereisille niityille. Tämän työn runsaiden kustannusten johdosta osotettiin myönnetty 5,000 markan määräraha riittämättömäksi. Kustannuksia oli Smk. 6,427: 42.

Lokaviemärien huuhteluun osotetusta 5,000 markan vedenkulutusmäärärahasta käytettiin vuoden varrella ainoastaan 3,326 markkaa.

Hallituskadun alitse korttelin n:o 38 tontilta n:o 4 Mikonkadun alaiseen viemäriin kulkeva puujohto uusittiin arvioituilla kustannuksilla. Määräraha 1,300 markkaa, kustannukset Smk. 1,339: 30.

Kauppatorille laitettiin 3 syöksykaivoista lähtevää varalaskujohtoa tulvain estämiseksi alhaalla sijaitsevilla kellareissa rankasateiden johdosta. Määräraha 1,300 markkaa, kustannukset Smk. 879: 58.

Kahdenkymmenen Kallion alueella sijaitsevan vanhamallisen syöksykaivon sijaan rakennettiin uudet. Määräraha 3,000 markkaa, kustannukset Smk. 2,932: 37.

Raakelinkadun alle korttelin n:o 570 tontilta n:o 7 Bölenkadun alaiseen viemäriin rakennettiin 87 m. pitkä viemäri 12" sementtiputkista sekä varustettiin 2 tarkastuskaivolla ja 1 tuuletusputkella. Määräraha 3,500 markkaa, kustannukset Smk. 3,546: 65.

Tilkan alueella olevaa eläinten kuoppauspaikkaa salaojitettaessa havaittiin maaperän olevan kalliota laajemmalla kuin läpileikkaus osotti, minkä johdosta koitui lisäkustannuksia Smk. 502: 52. Määräraha 8,200 markkaa, kustannukset Smk. 8,702: 52.

Itäisen viertotien alainen 1,215 m. pitkä kanava tehtiin 930 m:n pituudelta 12" putkista ja 285 m:n pituudelta 15" putkista sekä varustettiin 24 tarkastuskaivolla ja 5 tuuletusputkella. Määräraha 24,000 markkaa, kustannukset Smk. 23,899: 87.

Sturekadun alitse Sammatintieltä Itäisen viertotien alaiseen viemäriin 15" sementtiputkista rakennettu kanava tehtiin 114 m. pitkä ja varustettiin 2 tarkastuskaivolla. Määräraha 6,900 markkaa, kustannukset Smk. 6,835: 97.

Pakaankadun alle Hattulan- ja Ouluntien välille laskettiin 223.5 m. pitkä kanava 12" putkista sekä varustettiin 4 tarkastus- ja 3 syöksykaivolla. Määräraha 6,150 markkaa, kustannukset Smk. 6,084: 38.

Hattulantien alle tontilta n:o 5 Pakaankadun alaiseen viemäriin sekä tontilta n:o 7 Kangasalan tien alaiseen viemäriin rakennettu viemärijohto tehtiin 175.5 m:n pituudelta 12" putkista sekä varustettiin 2 tarkastus- ja 1 syöksykaivolla ynnä 2 tuuletusputkella. Määräraha 6,700 markkaa, kustannukset Smk. 6,460: 62.

Somerontien alle tontilta n:o 3 Sammatintien alaiseen viemäriin laskettiin 100.6 m. 15" putkea, 148.6 m. 12" putkea, 3 tarkastuskaivoa ja 1 syöksykaivo sekä 1 tuuletusputki. Määräraha 7,800 markkaa, kustannukset Smk. 7,720: 48.

Sammatintien alle Somerontien ja Sturekadun välille rakennettiin 70.6 m:n pituinen laskujohto 15" putkista ja varustettiin 1 tarkastuskaivolla. Määräraha 3,700 markkaa, kustannukset Smk. 3,776: 65.

Kangasalan tien alle Hattulan- ja Somerontien välille laskettiin 59 m. 15" putkea, 2 tarkastuskaivoa ja 1 syöksykaivo. Määräraha 3,100 markkaa, kustannukset Smk. 3,082: 82.

Eurantien alle korttelin n:o 545 tontilta n:o 33 Itäisen viertotien alaiseen kanavaan rakennettiin 230.3 m:n pituinen johto 12" putkista sekä varustettiin 6 tarkastus- ja 2 syöksykaivolla ynnä 1 tuuletusputkella. Määräraha 9,200 markkaa, kustannukset Smk. 9,113: 45.

Pernajantien alle laskettiin 106 m. pitkä viemäri Inarintien ja Pakaankadun välille 12" putkista sekä varustettiin 2 tarkastuskai-volla ja 1 tuuletusputkella. Määräraha 4,650 markkaa, kustannuk-set Smk. 4,640: 10.

Hauhontien alle korttelin n:o 545 tontilta n:o 24 Eurantien alaiseen kanavaan sekä korttelin n:o 542 tontin n:o 4 ja korttelin n:o 545 tontin n:o 22 välille laskettiin yhteensä 237 m. 12" putkea sekä laitettiin 3 tarkastus- ja 2 syöksykaivoa ynnä 3 tuuletusput-kea. Määräraha 10,600 markkaa, kustannukset Smk. 10,561: 76.

Keiteleentien alle Hauhon- ja Inarintien välille 15" putkesta tehty viemäri on 52.9 m. pitkä sekä varustettu 1 tarkastuskai-volla. Määräraha 3,350 markkaa, kustannukset Smk. 2,991: 02.

Eläintarhankadun alle laskettiin 218 m. 12" putkijohtoa, 4 tar-kastuskaivoa, 1 tuuletusputki ja 1 syöksykaivo. Määräraha 11,700 markkaa, kustannukset Smk. 11,665: 66.

Läntisen viertotien alle Lääkäri- ja Nimrodkadun välille lasket-tiin 227 m. laskujohtoa 0.9 m. korkeista sementtiputkista ja rakennettiin 6 tarkastuskaivoa. Määräraha 15,100 markkaa, kustannukset Smk. 14,655: 95.

Teiden korjauksista oli kustannuksia Smk. 9,938: 22 eli likim-Tiet.mittäin tarkoitukseen osotettu 10,000 markan määrä.

1913 vuoden budjetissa oli osotettu 10,000 markkaa Seura-saarentien viertopäällystyksen korjaukseen, mutta sittemmin tehtiin ehdotus, että mainittu, noin 5 metrin levyinen tie laajennettaisiin 10 m. leveäksi. Välttämättömimmät korjaukset kuitenkin tehtiin vuonna 1913 ja säästö, Smk. 7,835: 94, siirrettiin siihen 108,000 mar-kan määrärahaan, minkä kaupunginvaltuusto oli osottanut vuonna 1914 käytettäväksi Seurasaarentien uudistamiseen ja viertämiseen Meilansinkadun ja Seurasaaren väliltä. Nämä yhteenlasketut sum-mat kuitenkin ylitettiin Smk:lla 5,328: 94, syystä että kaupungin-valtuusto ei myöntänyt Lääkärikadun tasotukseen edellytettyä määrärahaa. Mainitusta kaduntasotuksesta olisi täyteainetta saatu Seurasaarentien täyttämiseen Bergvikin edustalla, joka täyteaine nyt täytyi ottaa varapaikasta. Tasotettu pinta-ala on 25,200 m², mistä 6 m:n levyinen ajotie käsittää 15,120 m², jalkakäytävä 5,040 m² ja ratsastustie 5,040 m². Määräraha Smk. 115,835: 94, kustannukset Smk. 121,164: 88.

Emäradan länsipuolitse Nordenskiöldin lehtotieltä Träskin huvilan kohdalla olevaan rautatien ylikäytävään sekä sieltä itään Guntähden alueelle ehdotetun ratsastusradan paikalle vievän tien tasotusta ja viertämistä ei voitu vuoden varrella kokonaan suorit-taa, minkätähden määrärahan ylijäämä siirtyi vuoteen 1915. Määräraha 20,000 markkaa, kustannukset Smk. 14,360: 10, säästö vuoteen 1915 Smk. 5,639: 90.

Läntiseltä viertotieltä Taivallahden teurastamoon vievä ajotie vierrettiin uudestaan vuoden varrella. Syystä että sepelikiven ja hiekan kuljetuksesta oli vähän kustannuksia, näitä työaineita kun voitiin saada aivan työmaan viereltä, oli kustannuksia kaikkiaan ainoastaan Smk. 1,661: 60 määrärahan ollessa 3,000 markkaa.

Nordenskiöldkadulta Hietaniemelle vievä tie vierrettiin. Tämän työn määräraha ylitettiin hiukan, sen johdosta että sotaväki sodan puhjettua käytti vastikään vierrettyä tietä hevostensa jalottelu-paikkana, jolloin tie sotkettiin niin rikki, että työ täytyi paikotellen tehdä uudestaan. Kustannuksia oli Smk. 5,290: 37 määrärahan ollessa 4,375 markkaa.

Kaivopuiston Itäinen puistotie päällystettiin vuoden varrella tervavierroksella. Kustannusarviota laatiessaan oli rakennuskonttori edellyttänyt päällystykseen käytettävän tavallista kivihiilitervaa, samoin kuin vuonna 1913 oli kokeiltu Yrjönkadulla ja Speranski-tiellä. Mutta kun Ruotsissa vuonna 1913 saavutettu kokemus oli osottanut lujimman ja siisteimmän tervavierroksen aikaansaata-
van runsaasti bitumenipitoisella tervaseoksella ja konttorin tietoon oli tullut, että useimmat vuonna 1914 teetetävät tämänla-
tuiset kadut Tukholmassa päällystettäisiin n. s. asfalttivial-
roksella, päätti konttori päällystättää Kaivopuiston Itäisen puistotien
mainitulla aineella siten saadakseen omaa kokemusta eri järjestel-
mäin kustannuksista ja lujuudesta. Tätä tarkoitusta varten han-
kittiin bitumenia Tukholman uudelta asfalttiasakeyhtiöltä. Jottei
arvioitua määrärahaa ylitettäisi, päällystytti konttori huvilatonttien
takana merenrannalla sijaitsevan puistotien osan tavallisella vier-
roksella. Asfalttivialroksesta oli kustannuksia noin Smk. 6: 50 neliö-
metriltä. Määräraha oli 3,400 markkaa kokonaiskustannusten ollessa
Smk. 3,341: 69.

Oulunkylässä korjattiin ja levennettiin vuoden varrella kaikkia kaupungin kunnossa pidettäviä teitä sekä perattiin ja kaivettiin teiden viereisiä oja. Syystä että sepelikiven kuljetuksesta etäisiin tieosiin oli runsaita kustannuksia sekä eräitä arvaamattomia rumpu-
jen korjauksia täytyi toimittaa, ylitettiin määräraha 7,000 markkaa
jonkin verran, sillä kustannuksia oli Smk. 7,858: 10.

Viertotiet.

Sekä Läntisellä että Itäisellä viertotiellä suoritettiin korjaus-
töitä, missä asianhaarat välttämättä vaativat. Laajimmat uudistus-
työt teetettiin Läntisellä viertotiellä kansallismuseon ja Kulneff-
kadun sekä Humalkadun ja Munkkiniemenkadun välillä samoin
kuin Itäisellä viertotiellä Pääskylänkadun ja Sturekadun välillä.
Määräraha 15,000 markkaa, kustannukset Smk. 15,680: 54.

Itäisen viertotien viertopäällystys uusittiin Toukolan ja Van-
taanjoen poikki vievän Vanhankaupunginsillan välillä. Työtä täy-

tyi täällä teettää kahdella vuorolla öin ja päivin, jotta konttori kesän kuluessa ehtisi teettää kaikki päätetyt viertämistyöt käytettävänäan olevalla höyryjyrällä. Tämän johdosta työkustannukset jonkin verran kohosivat. Määräraha 10,750 markkaa, kustannukset Smk. 11,563: 47.

Läntisen viertotien viertopäällystys Munkkiniemenkadun ja Huopalahden väliltä uusittiin vuoden varrella. Kustannuksia oli Smk 9,406: 85 määrärahan ollessa 9,400 markkaa.

Satamain erinäisiä korjauksia varten oleva yleinen määräraha ylitettiin vuonna 1914 Smk:lla 4,695: 08, enimmäkseen sen johdosta että suuri osa joulukuun 5 päivänä 1913 vallinneen kovan myrskyn aikaansaamista vaurioista korjattiin vasta vuonna 1914. Näistä korjauksista oli kustannuksia kaikkiaan Smk. 2,965: 98. Myöskin arvaamattomia kustannuksia johtui Smk. 1,149: 30 Blekholman hiilenpurkaussillan korjauksesta.

Satamat.

Se seikka että jälllemenosiltoja sekä rantasiltain ja jäärailojen viereisiä aitauksia varten oleva määräraha niinikään ylitettiin Smk:lla 2,195: 82, johtui monesta syystä, etusijassa siitä, että talvi-kuukaudet vuonna 1914 olivat tavattoman lämpimät, mutta lämpö-määrä kuitenkin vaihteli sangen paljon, mistä oli seurauksena, että aitauksia täytyi pitkin talvea tarkastella. Sitä paitsi rakennettiin sotalaivaston käytettäväksi uusi silta lähelle Korkeasaarta.

Satamain ruoppausta toimitettiin pääasiallisimmin Sörnäsiniemekkeen vierellä ja oli siitä kustannuksia Smk. 29,894: 74. Määräraha oli 30,000 markkaa.

Ruoppavarastopaikkain järjestämistä varten oli myönnetty 15,000 markkaa, joka summa ylitettiin Smk:lla 2,030: 28, mikä siirrettiin 1915 vuoden vastaavalle tilille.

Sähkövalaistus laitettiin uuteen ruoppakoneeseen arvioidulla kustannusmäärällä 4,500 markalla.

Vanhaa ruoppakonetta korjattaessa osottautui, että korjaus täytyi tehdä paljon perinpohjaisempi kuin oli edellytetty. Niinpä täytyi esim. höyrykattilan vanhan perustuksen sijaan laittaa uusi, minkä johdosta määräraha ylitettiin Smk:lla 4,189: 16.

Elevaattorin muutosta sekä erinäisistä korjauksista oli kustannuksia yhteensä Smk. 12,430: 64 lasketun 9,000 markan määrän sijasta.

Vanhaan höyryruoppajaan laitettiin vuoden varrella uusi höyrykattila, minkä ohessa proomua tiivistettiin ja lujitettiin, joista töistä oli kustannuksia Smk. 5,677: 10 määrärahan ollessa 5,700 markkaa.

Pohjoissataman kivilaituri, joka Borgströmin tupakkatehtaan edustalla oli useat vuodet siirtynyt ulospäin, rakennettiin tältä koh-

den kokonaan uudestaan, ja samalla laskettiin vastaisten siirtymistön estämiseksi tällä erittäin huonoperusteisella paikalla betoniholvi paalujen varaan miltei koko ajotien leveydeltä. Tarkoitukseen osoitetusta 54,800 markan määrärahasta säästy Smk. 2,132: 93.

T-muotoisen rantasillan eteläsiiven itäpuoli sekä pohjoisella laiturinsiivellä oleva ylikäytävä rakennettiin uudestaan. Kustannuksia oli Smk. 6,342: 50 lasketun 6,400 markan määrän sijasta.

Kaisaniemen laiturin uudestirakentamisesta oli kustannuksia Smk. 2,231: 35 lasketun määrän 2,700 markan sijasta.

Osa Makasiininrannan noppakivipäälystystä uusittiin ja sikäläiset reunusparrut korjattiin. Kustannuksia oli Smk. 1,844: 12 määrärahan ollessa 1,900 markkaa.

Santa- ja Busholmassa rakennettiin vuoden varrella puusta kolme ruoppaproomua, jotka kukin lastaavat 45 m³ ruoppaa. Kolmas proomu ei valmistunut aivan täydellisesti vuonna 1914, minkätähden määrärahan ylijäämä siirrettiin Santa- ja Busholman satamarakennusten määrärahaan, joiden rakennustöiden yhteydessä proomut rakennettiin. Määräraha 24,000 markkaa, kustannukset 24,000 markkaa.

Pitkäsillanrannan rantareunustuksen vierelle rakennettiin kytkylaituri, jossa on tilaa 72 soutuveneelle. Tästä työstä oli kustannuksia Smk. 2,763: 57 määrärahan ollessa 2,800 markkaa.

Samanlaiset kytkylaiturit rakennettiin myöskin Humallahteen (58 venepaikkaa) ja Ruoholahteen (114 venepaikkaa). Edellisistä oli kustannuksia Smk. 1,969: 28 ja jälkimäisistä Smk. 1,950: 75 vastaavain määrärahain ollessa 2,000 markkaa ja 3,000 markkaa.

Kuormauslaituria Sörnäsän niemekkeelle sekä laiturille vievää rautatieraidetta ei rakennettu vuoden varrella, osin syystä että pienenlainen maanvieremä keskeytti työt pitemmäksi aikaa, osin syystä ettei silloisissa oloissa voitu saada tarpeellisia raideaineita. Määräraha oli 61,200 markkaa. Työtä tulee jatkettavaksi viereisten varastopaikkain tasoituksen yhteydessä.

Vuonna 1914 tasotettiin tuntuvasti suurempi ala varastopaikoiksi aiottuja alueita kuin budjettia laadittaessa oli edellytetty. Lähtienoon muilla työmailla tarpeellista täytehiekkää ja louhoskiviä voitiin nimittäin sopivimmin saada jatkamalla varastopaikkain tasotusta, joiden kysyntä oli ollut erittäin suuri. Kun kuitenkin myöskin vuodeksi 1915 on merkitty määräraha varastopaikkain tasotusta varten Sörnäsissä, siirrettiin siten laajennetuista töistä johtuneet lisäkustannukset, Smk. 5,890: 90, tälle tilille. Vuodeksi 1914 oli osotettu 20,800 markkaa.

Istutukset.

Eläintarhan urheilukentällä uudistettiin vielä sorastettuna oleva juoksuradan osa päällystämällä se hiilijauheella, urheilupaviljon-

kiin laitettiin ryöppykylpyhuone ja kentälle sijoitettiin vesijohto. Kentän viemärijohto on aikomus rakentaa vuonna 1915, minkätähden määrärahan ylijäämä siirrettiin mainittuun vuoteen. Määräraha 8,000 markkaa, kustannukset Smk. 4,741: 58, säästö vuoteen 1915 Smk. 3,258: 42.

Kaisaniemen tenniskenttään kunnossapitoon käytettiin vuonna 1914 Smk. 1,836: 66 lasketun määrän 800 markan sijasta, mutta tenniskenttään maksuista kertyvistä varoista saatiin 1,000 markan lisämääräraha. Runsaat kustannukset johtuivat osin siitä, että jalkapallopelaajat olivat potkineet rikki kenttiä ympäröivän rautalanka-verkon, jonka sijaan täytyi hankkia kallis n. s. panssariverkko.

Työkalujen erinäistä ostoa ja korjausta varten oleva määräraha käytettiin enimmältä osalta kunnossapitoon ja korjaukseen.

Työkalut.

Uusia työkaluja ostettiin vuoden varrella: 1 sähkömoottori 600 markkaa, 4 tarkastuskelloa 280 markkaa, 50 poramoukaria Smk. 352: 80, 206 teräskankea Smk. 738: 68, 161 reunaustalttaa Smk. 565: 36, 139 noppakivivasaraa Smk. 290: 78, 85 lapiota Smk. 272: 21, 1 diafragma pumppu 225 markkaa sekä jokin määrä vähemmän kalliita työkaluja. Määräraha 15,000 markkaa, kustannukset 15,000 markkaa.

Vuoden varrella ostettiin maanmittausosastolle uusi teodoliitti. Määräraha 700 markkaa, kustannukset Smk. 693: 16.

Kolmen vaakituskoneen ostoon oli budjetissa osotettu 900 markan määräraha, mutta vain yksi kone ostettiin, minkätähden ainoastaan 375 markkaa käytettiin.

Rakennuskonttori sai vuoden varrella rahatoimikonttorin laskukoneen ja sitä velotettiin budjetissa osotetulla summalla 3,025 markalla.

Pinnantervauskojeen ostoon oli osotettu 1,200 markkaa, jonka summan tavaranhankkijat olivat budjettia laadittaessa ilmoittaneet tuollaisen kojeen hinnaksi. Kun kuitenkin tarkempia tietoja hankittaessa kävi selville, että aikaisemmin kysymyksessä olleet kojeet olivat vanhettuneita, valtuutti kaupungin yleisten töiden hallitus konttorin ostamaan uudenaikaisen kojeen, joka oli hiukan kalliimpi. Toiminimi G. Breiningiltä Bonnissa Rheinin varrella ostettiin koje, joka vetää 350 litraa tervaa. Määräraha 1,200 markkaa, kustannukset Smk. 1,544: 13.

Kolme 2 tonnin kranaa ostettiin vuoden varrella. Määräraha 2,250 markkaa, kustannukset 2,170 markkaa.

Kahdenkymmenen kaatovaunun ostoon osotetusta 4,000 markan määrärahasta säästyi Smk. 494: 94, sillä kustannuksia oli Smk. 3,505: 06.

Kymmenen kivivaunun ostoon osotettua määrärahaa ei vuoden varrella käytetty.

Budjetissa oli osotettu 6,000 markkaa kapeiden raiteiden ostoon 2,000 metrin pituudelta, ja vuoden varrella ostettiin 1,400 m. raiteita ja 7 vaihdetta, joista oli kustannuksia Smk. 3,961: 36.

Yleisen sähköosakeyhtiön välityksellä ostettiin sähköllä käypä kivikranan kitkavipu, josta oli kustannuksia Smk. 3,101: 70. Määräraha oli 3,200 markkaa.

Sähköllä käyvän kankivasaran sekä erinäisten uusien sepäntyökalujen ostoon oli osotettu 4,000 markkaa. Kustannuksia oli Smk. 3,990: 60.

Vanhan höyryjyrän korjauksista ja uusien takapyöräin hankimisesta siihen oli kustannuksia Smk. 4,925: 39 eli likimittäin arvattu määrä 5,000 markkaa.

Sekalaista.

Hengenpelastuskalujen, halkomittain y. m. kunnossapitoa varten oli budjetissa osotettu 4,000 markkaa. Kustannuksia oli Smk. 3,778: 25, ja jakautuivat ne seuraavasti:

Hengenpelastuskalut	Smk. 1,463: 85
Halkomitat	„ 2,015: 65
Sekalaista	„ 298: 75
Yhteensä	Smk. 3,778: 25

Pesuhuoneiden ja viruslaturien erinäistä hoitoa ja korjausta varten olevasta 7,000 markan määrärahasta säästy Smk. 991: 44.

Vuoden varrella rakennettiin 4 paikkaan katoksia ja aitauksia hiekan säilytystä varten. Määräraha oli 4,800 markkaa, kustannukset Smk. 4,753: 60.

Määrärahoja
kaupunginval-
tuuston käyttö-
varoista.

Niiden vaikeuksien johdosta, joita veden johtaminen Kruunuhaankadun tontilta n:o 2 kohtasi pintamuodostuksen vuoksi, myönsi kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan 3,200 markan määrärahan viemärijohdon teettämiseksi Kruunuhaankadun alitse mainitulta tontilta Mauritsinkadulle. Katuun rakennettiin 12" johto ja kaksi tarkastuskaivoa, mistä oli kustannuksia yhteensä Smk. 3,156: 31.

Kaupunginvaltuusto myönsi kesäkuun 9 päivänä 1914 käyttövaroistaan määrärahan asfalttikäytävään teettämiseksi pitkin Itäistä viertotietä ja Hakaniementorille uuden kauppahallin vierelle. Työ teetettiin samalla kun Toisen linjan jatkos mainitun kauppahallin viereltä päällystettiin noppakivillä, ja siirrettiin koko määräraha, 7,500 markkaa, viimeksi mainittua työtä varten olevaan määrärahaan.

Vuonna 1913 oli määräraha myönnetty haararaiteen teettämiseksi pitkin Sörnäsän rantatietä sähkölaitoksen alueen eteläpuolella oleville varastopaikoille. Kustannusarviota laadittaessa oletettiin raideaineet saatavan maksutta valtionrautateiltä, mutta kun rautatiehallitus kieltäytyi niitä antamasta, myönsi kaupunginvaltuusto 4,860

markan lisämäärärahan. Tätä määrärahaa ei kuitenkaan vuonna 1914 käytetty, syystä ettei rautatiehallitus voinut tarpeellisia raideaineita antaa, minkätähden summa siirtyi vuoteen 1915.

Ahlqvistkatu tasotettiin 4 metrin leveydeltä korttelin n:o 442 viereltä. Määräraha oli 2,000 markkaa kustannusten ollessa 1,794 markkaa.

Porthankadun tontin n:o 15 viereinen kallio louhittiin pois Kaikukujan tontin n:o 7 viereltä. Työhön käytettiin sitä varten osotettu 4,200 markan määräraha.

Kadun painumisen johdosta oli Dagmarkadun ja Fredriksperinkadun alaisiin laskujohtoputkiin tullut niin pahoja vikoja, ettei niitä voitu korjata kanavain ja viemärien kunnossapitoa varten olevan määrärahan puitteissa, minkätähden rakennuskonttori anoi ylimääräistä määrärahaa, jonka kaupunginvaltuusto myönsikin käyttövaroistaan. Rahamäärä, 5,200 markkaa, siirrettiin kanavain ja viemärien määrärahaan, koska työ kustannettiin tältä tililtä.

Rakennuskonttori on yksityisten tiliin teettänyt kadunpäälylystystöitä noin 50,000 markan arvosta. Huomattavimmista tämän laatuista töistä mainittakoon: I noppakivillä päälylystettiin 384 m² Toisen linjan jatkoksessa, 1,320 m² Sirkuskadulla ja 315 m² Fredrikinkadulla, ketokivillä päälylystettiin 1,880 m² Flemingkadulla, 660 m² Helsinginkadulla, 600 m² Kristinankadulla ja 700 m² Töölönkadulla, minkä lisäksi tervavierroksella päälylystettiin Uudenmaan ja Bulevardikadun välinen Fredrikinkatu.

Sekalaista.

Viimeksi mainittu työ teetettiin neljän mainittuun katuosaan rajottuvan talon omistajain pyynnöstä. Tarkoitus oli tällä aineella aikaansaada katupäälylystys, jonka rakennuskustannukset olisivat halvemmat ja joka sen lisäksi olisi vähemmän tomua synnyttävä kuin noppakiveys ja hillitsisi kolinaa. Etusijassa liikenteen aikaansaaman kolinan hillitsemiseksi erään Fredrikinkadun varrella sijaitsevan sairaalan edustalla ehdotus tämän aineen käyttämisestä I noppakiven sijasta syntyi. Rakennuskonttori puolestaan lausui epäilevänsä, olisiko päälylystysaine kyllin lujaa kestämaan paikalla vallitsevaa vilkasta liikennettä. Paikalta kulki nimittäin noin 900—1,000 ajoneuvoa päivittäin ja niistä suuri osa kuorma-ajoneuvoja, mutta tervavierrosta käytettäessä edellytetään suurimmaksi liikenteeksi tavallisesti 600 ajoneuvoa päivässä. Päälylystyksen käytettiin erikoistervaa, planiaterva n:o I, jonka hankki Tukholman uusi asfalttiosakeyhtiö. Kustannuksia itse päälylystyksestä oli noin 6 markkaa neliömetriltä lukuun ottamatta alusta.

Itäistä viertotietä päälylystettiin vuoden varrella Kolmannen ja Viidennen linjan välinen osa osin I noppakivillä ja osin ketokivillä. Kadun itäpuoliskoon teetettiin 11 m. leveä ajotie I noppakivistä

asfalttiin, jota vastoin länsipuolisko, missä raitiotieraiteet täyttivät 7 metrin levyisen alan, päällystettiin ketokivillä. Näin menetellen säästy i kaupungilta huomattava summa rakennuskustannuksia, minkä ohessa kadun liikenneolot saatiin järjestetyksi yksinkertaisella tavalla, koska ajomiehet nyt sangen vastahakoisesti käyttävät ketokivillä päällystettyä osaa ja tämä siis enimmäkseen voidaan käyttää raitiotieliikenteen tarpeisiin. Määräraha 35,830 markkaa, lisämääräraha 4,160 markkaa, kustannukset Smk. 39,976: 81.

Nostamattomia
määrärahoja.

Kaavi- ja Toivokadun välisen Floratien tasotusta varten olevan määrärahan säästö käytettiin sähkölaitoksen erään laskun suoritukseen. Määräraha Smk. 632: 87, kustannus Smk. 271: 21.

Vuodelta 1913 siirtynyt Kaavikadun tasotusta varten oleva 10,600 markan määräraha siirrettiin vuoteen 1915 käytettäväksi Toivokadun tarpeelliseen tasotukseen.

Vuonna 1913 aloitettua Lapinlahdenkadun päällystämistä I noppakivillä asfalttiin ei suoritettu loppuun vuonna 1914, syystä että maistraatti oli oikeuttanut yksityiset talonmistajat siirtämään katuosainsa kiveämisen vuoteen 1915. Määrärahasta, 24,800 markasta, oli kulutettu Smk. 14,021: 36, jota vastoin ylijäämä Smk. 10,778: 64, siirtyi vuoteen 1915.

Määräraha tehdaskorttelin n:o 296 eteläpuolella olevan Hakaniemenrannan kaupungille kuuluvain osain sekä Hakaniementorin poikki viistoon kulkevan ajotien päällystämiseksi ketokivillä myönnettiin jo vuonna 1913, ja työ aloitettiinkin saman vuoden kesällä, mutta silloisen ketokivien puutteen johdosta sitä ei voitu suorittaa loppuun ennenkuin vuonna 1914. Kivien kalliin hinnan johdosta vuonna 1913 ylitettiin tarkoitukseen osotettu 20,600 markan määräraha. Kustannuksia oli vuonna 1913 Smk. 13,190: 33 ja vuonna 1914 Smk. 8,843: 25.

Kallion katujen tasotukseen vuonna 1913 osotetuista määrärahoista jääneet säästöt, nimittäin Flemingkadun ja Itäisen viertotien välisen Helsinginkadun tasotuksesta Smk. 9,497: 94 ja Adolfinkadun tasotuksesta 31,310 markkaa, sekä Helsinginkadun pengermäin alaisen laskukanavan teettämisestä 14,134 markkaa ja Adolfinkadun alaisen laskukanavan teettämisestä Smk. 7,791: 20, käytettiin uuteen kaupunginasemakaavaan merkittyjen katujen tasotukseen, nimittäin Fleming- ja Pengerkadun välisen Franzénkadun, ajotietä 2,340 m², jalkakäytävää 1,400 m², Franzén- ja Helsinginkadun välisen Torikadun, ajotietä 560 m², jalkakäytävää 340 m², sekä Franzén- ja Helsinginkadun välisen Pengerkadun puoleen leveyteensä, ajotietä 1,000 m², jalkakäytävää 490 m², ynnä tarpeellisten viemärien teettämiseen mainittujen katujen alle, ja laskettiin Franzénkadun alle

229 m. 12" putkea, 6 tarkastuskaivoa, 1 syöksykaivo ja 1 tuuletusputki sekä Torikadun alle 126 m. 12" putkea, 2 tarkastus- ja 2 syöksykaivoa. Yhteenlaskettu säästö oli Smk. 62,733: 14 kustannusten ollessa Smk. 62,619: 35.

Dagmar- ja Aurorakadun välisen Töölönkadun tasotusmäärärahan säästöstä, 5,500 markasta, käytettiin ainoastaan osa eli Smk. 2,688: 50 vuonna 1914, ja ylijäämä, Smk. 2,811: 50, siirtyi vuoteen 1915.

Kuormausraiteiden rakentaminen Sörnäsän rantatien pohjoispuolelle kortteliin n:o 533 suoritettiin loppuun. Määrärahasta Smk:sta 20,823: 23 käytettiin Smk. 19,797: 70.

Sörnäsän haararadan poikki Sturekadun suuntaan menevää väliaikaista siltaa ei vuoden varrella rakennettu, minkätähden säästö siirtyi vuoteen 1915.

Niinikään siirtyi vuoteen 1915 Sörnäsän rantatielle sähkölaitoksen alueen eteläpuolisille varastopaikoille vievää haararaidetta varten osotettu määräraha.

Katajanokan pohjoisrannan purkauskoneurakointi aloitettiin syksyllä 1913 ja suoritettiin loppuun vuonna 1914. Määräraha oli 8,000 markkaa kustannusten ollessa Smk. 7,949: 01.

Eläintarhan lounaisosassa sijaitsevan uuden puhdistuslaitoksen rakennustyötä jatkettiin, septic-tankit, suodattimet ja separaattorit valmistettiin, ja nyttemmin on enää ainoastaan pantava paikalleen moottorit, pumpput ja muut koneosat. Kokonaismääräraha oli 224,240 markkaa, josta summasta vuonna 1914 käytettiin Smk. 184,368: 09 ja vuoteen 1915 siirtyi Smk. 39,871: 91.

Määräraha ketokiveyksen teettämiseksi kaupungille kuuluviin Viidennen linjan ja Agricolakadun osiin näitä katuja rajoittavan istutuksen vierelle myönnettiin vuonna 1913, mutta työ suoritettiin vasta 1914 vuoden kuluessa. Määräraha oli 18,000 markkaa, ja siitä käytettiin vuonna 1913 Smk. 14,749: 88 sekä vuonna 1914 Smk. 3,282: 16.

Määräraha ketokiveyksen teettämiseksi Fredriksperin- ja Franzéninkadun välisen Flemingkadun kaupungille kuuluvaan osaan myönnettiin vuonna 1913, ja työ alkoi saman vuoden kesällä, mutta kivien puutteen vuoksi se valmistui vasta vuonna 1914. Kun kivien hankinta kävi erittäin kalliiksi ja rakennuskonttorin täytyi, vaikkei sillä ollut käytettäväänään määrärahaa, heti kivetä katu tontin osote n:o 7 viereltä, syystä että kaikki muut katuosat olivat kivettyjä ja tämä osa muodosti liikenteelle vaarallisen kuopan, ylitettiin budjettiin merkitty 7,100 markan määräraha. Kustannuksia oli vuonna 1913 Smk. 5,056: 68 ja vuonna 1914 Smk. 4,593: 27.

1913 vuoden budjettiin oli merkitty 4,100 markan määräraha Kristiinan- ja Brahekadun välisen Helsinginkadun kaupungille kuuluvan osan päällystämiseksi ketokivillä, mutta työ valmistui vasta vuonna 1914. Määrärahasta kulutettiin vuonna 1913 Smk. 2,573: 98 ja vuonna 1914 Smk. 1,512: 24.

Itäisen viertotien ja Flemingkadun välisen Vaasankadun kaupungille kuuluvan osan päällystämiseksi ketokivillä myönnettiin 8,300 markkaa vuonna 1913, mutta työ suoritettiin loppuun vasta vuonna 1914. Kustannuksia oli vuonna 1913 Smk. 2,400: 25 ja vuonna 1914 Smk. 5,839: 33.

Kaupungingeodeetin toiminta.

Kaupungingeodeetti on vuonna 1914 suorittanut seuraavat määrät kaupungin rakennuskonttorin johtosäännössä mainittuja toimituksia y. m., nimittäin:

Tontinmittauksia	36
Tontinarvioimisia	2
Huvilain, varastopaikkain ja muita maankatselmuksia	42
Lähtökatselmuksia	84
Kolmivuotiskatselmuksia	244
Tarkastuskatselmuksia	37
Rajanpaalutuksia ja kivijalankatselmuksia	48
Tonttikarttain ja mittauskirjain jäljennöksiä	6
Tilusten, varastopaikkain y. m. karttoja	9
Virkakirjelmiä, lausuntoja, m. m. ehdotus kaupungin viljeltyjen tilusten uudesti vuokraamiseksi, karttoineen ja laskelmineen	17

Lisäksi mainittakoon, että kaupungingeodeetti kävi kesä—heinäkuulla kaupungin antamalla matkastipendillä Tukholmassa, Kristianiasa, Gööteporissa, Malmössä ja Kööpenhaminassa tutkimassa näiden kaupunkien „kaupungininsinörikonttorin“ järjestysmuotoa ja työtapaa, kaupunkien kartallepanotapaa, niiden peruskarttain rakennetta, tonttikirjoja y. m.

Rakennukset
ja talot.

Kaupunginarkkitehdin antama kertomus vuodelta 1914 oli seuraava:

Rakennusten ja talojen erinäisiin korjauksiin osotettu määräraha, joka oli 50,300 markkaa 1913 vuoden 45,125 markan sijasta, osottautui tarkoitukseensa riittäväksi, jäipä siitä, vaikka sotatila siitä johtuvine eräiden rakennusaineiden hinnannousuineen vuoden varrella alkoi, ylijäämääkin Smk. 83: 91.

Lumenkuljetukseen y. m. kaupungin taloista osotetusta 7,000 markan määrärahasta niinikään säästy Smk. 605: 92. Tämä ylijäämä ei verrattuna vuonna 1913 syntyneeseen Smk:n 3,528: 64 säästöön ollut suuri, johtuen pääasiallisesti siitä että lumimäärä vuonna 1914 oli tuntuvasti suurempi kuin edellisenä vuonna.

Raatihuoneen muutostöihin oli rahatoimikamari laskenut menevän 5,000 markkaa, mutta tämä summa osottautui kuitenkin riittämättömäksi tarkoitukseen. Kustannuksia näistä töistä on nimittäin ollut kaikkiaan Smk. 5,856: 67, joten määräraha on ylitetty Smk:lla 856: 67. Ylitys johtui etusijassa siitä, että oli vaikea tarkoin arvata tämänlaatuisten töiden kustannuksia, mutta osaksi siitäkin, että kaksi huonetta, joissa ei ollut aiottu korjaustöitä teettää, osottautui, sittenkun huonekalut oli poistettu, olevan välttämättä siistimisen ja uusien seinäpaperien tarpeessa.

Forsbyn kunnalliskodin rakennusryhmän erinäisiä korjauksia varten osotetusta 10,750 markan määrärahasta säästy Smk. 541: 90.

Bengtsårin kasvatustaloksessa suoritettiin korjaustyöt likimittäin tarkoitukseen osotetulla määrärahalla 5,900 markalla.

Samanlaatuiset työt eteläisessä palotornissa ja Vanhankaupungin myllyssä suoritettiin niinikään kustannuksilla, jotka olivat Smk. 64: 91 ja Smk. 701: 53 vähemmät budjetissa näitä töitä varten myönnettyjä 4,000 markan ja 4,900 markan määrärahoja.

Aleksanterinkadun taloissa n:oissa 22—24 ja Pengerkadun talossa n:o 5 poliisilaitoksen käytettävänä olevain huoneistojen korjaustöitä varten oli budjetissa myönnetty 5,100 markkaa ja 3,000 markkaa. Töiden valmistuttua oli edellisestä määrärahasta säästynyt Smk. 1,072: 02 ja jälkimäisestä Smk. 438: 31 eli yhteensä Smk. 1,510: 33.

Kunnan työväenasunnoissa ei suoritettu sisä- ja ulkopuolisia korjaustöitä loppuun kertomusvuoden kuluessa. Sodan puhjetessa oli Kristiinankadun rakennusten laudoitus juuri valmistunut ja ulkopuolisten maalaustöiden oli määrä kohta sen jälkeen alkaa. Kun kuitenkin oltiin sitä mieltä, että sodan puhkeamisen jälkeen ei olisi aloitettava mitään suurempia töitä, ja kun sitä paitsi tässä tapauksessa työ kokonaisuudessaan ainoastaan voittaisi siitä että laudoitus saisi kunnollisesti kuivua ennen maalaustöiden alottamista, päätettiin toistaiseksi ainoastaan kahdesti sivellä laudoitus vernissalla ja siirtää määrärahan ylijäämä Smk. 2,729: 72 vuoteen 1915.

Hietaniemenkadun majalarakennuksessa olevan entisen kansankeittiön sisustamiseksi asuinhuoneiksi myönnetystä 12,350 markan määrärahasta jäi töiden valmistuttua jällelle Smk. 539: 53.

Kolmannen poliisiaseman laajennus, Rantatorin kauppahallin, korttelissa n:o 181 olevan uimalaitoksen, virutushuoneiden, Eläintarhassa olevan kaupunginpuutarhan rakennusten sekä Katajanokan tulli- ja pakkahuoneen erinäiset korjaukset voitiin suorittaa kustannuksilla, jotka olivat kukin erä Smk. 70: 25, Smk. 500: 99, Smk. 44: 72, Smk. 138: 45, Smk. 66: 12 ja Smk. 32: 57 vähemmät myönnettyjä määrärahoja.

Katajanokan tavaravajain korjauksia ei vielä sodan puhjetessa ja vajain joutuessa merisotalaitoksen käytettäväksi ollut loppuun suoritettu, minkätähden näitä töitä varten osotetusta 4,000 markan määrärahasta käytettiin ainoastaan osa ja loput Smk. 1,299: 43 palautui kaupunginkassaan.

Erinäiset korjaukset Katariinankadun talossa n:o 3 sijaitsevilla kaupunginvoudinkonttorin huoneiston viereisissä 2 huoneessa ynnä eteisessä, joita töitä varten oli osotettu 1,000 markkaa, suoritettiin Smk:lla 988: 71, joten määrärahasta säästyi Smk. 11: 29.

Helsingin kaupungin budjettiin on 1914 vuoden alusta tehty sellainen muutos, että kaupungin kansakoulurakennusten korjaus- ja kunnossapitokustannukset on „Opetus- ja sivistyslaitokset“ nimisestä pääluokasta siirretty „Yleisten töiden“ pääluokkaan. Näitä korjauksia varten osotettiin 1914 vuoden budjetissa yhteensä 23,460 markkaa, joka summa töiden valmistuttua oli ylitetty Smk:lla 2,568: 05. Tässä on huomattava, että tältä tililtä oli rahatoimikonttori rakennuskonttorin tietämättä pannut maksettavaksi Smk. 505: 30 sekä että sitä paitsi kansakoulujen taloudenhoitajat olivat käyttäneet Smk. 1,206: 90 kustantaakseen vähäisiä korjauksia, niinkuin esimerkiksi eheiden ikkunaruutujen hankkimista särkyneiden sijaan ynnä muuta semmoista, joita korjauksia varten heillä ei ollut eri määrärahaa, mutta jotka tietenkin oli teetettävä asianomaisten taloudenhoitajain toimesta. Tämä asianlaita on kuitenkin 1915 vuoden budjetissa korjattu siten, että „Opetus- ja sivistyslaitokset“ nimiseen pääluokkaan on mainittua tarkoitusta varten merkitty vähäinen määräraha käytettäväksi „erinäisiin pienempiin menoihin“.

Kutakin eri koulurakennusta varten myönnetyt määrarahat sekä eri töiden kirjaanpannut kustannukset käyvät lähemmin selville seuraavasta taulukosta:

	Määräraha rahasään- nön mu- kaan.	Menot.	Määrära- han ylitys.	Määrära- haa säästy- nyt.
Kansakoulurakennus, Annank. 30 ..	2,850:—	2,435: 30	—	414: 70
„ Ratak. 8	1,000:—	1,252: 54	252: 54	—
„ Neljäs linja 9....	1,300:—	1,417: 09	117: 09	—
„ „ „ 13—15	1,800:—	1,825: 79	25: 79	—
„ ent. Sedmigrad- skyn koulu	350:—	186: 75	—	163: 25
„ Tehtaank. 15—17	2,700:—	3,429: 18	729: 18	—
„ Fjälldalissa	300:—	204: 75	—	95: 25
„ Kasarmink. 21	1,500:—	2,538: 84	1,038: 84	—
„ Lapinlahdenk. 6	1,850:—	1,755: 27	—	94: 73
„ Mariank. 22	550:—	414: 22	—	135: 78
„ Toukolassa	900:—	916: 43	16: 43	—
„ Nikolaink. 18	3,000:—	2,575: 51	—	424: 49
„ Punavuorenk. 10	450:—	494: 90	44: 90	—
„ Töölönk. 41—43 ..	2,000:—	1,713: 78	—	286: 22
„ Vallilassa	2,750:—	2,805: 76	55: 76	—
Käymälä Eläintarhassa sokeainkodin vierellä	160:—	—	—	160:—
Erinäiset työt sokeainkodissa	—	1,556: 64	1,556: 64	—
Rahatoimikonttorissa kirjaanpantuja menoja	—	505: 30	505: 30	—
Yhteensä Smk.	23,460:—	26,028: 05	4,342: 47	1,774: 42

Esitetyistä numerotiedoista näkyy, että pääasiassa Tehtaan- ja Kasarminkadun kansakoulutalojen korjaustöistä on ollut kustannuksia enemmän kuin oli laskettu. Mitä ensinnäkin Tehtaankadun kansakoulutaloon tulee, on, lukuun ottamatta kansakoulun taloudenhoitajan maksamaa erää Smk. 63: 90, kaksi aivan arvaamatonta työtä aiheuttanut tämän rakennuksen osalta syntyneen määrärahan ylityksen. Alotettaessa vesikaton (mustasta levystä) korjaustöitä osottautui se nimittäin niin pahoin ruosteen syömäksi, että lukuisia uusia levyjä ehdottomasti täytyi hankkia, kun vanhat eivät kestäneet korjata. Rakennuksen alaisen täyteen painuminen sai aikaan, että viemärijohto murtui ja W. C:stä tuleva huuhteluvesi alkoi juosta raittiinilmankanavaan, mikä vika oli paikalla korjattava. Mitä taas Kasarminkadun kansakoulutaloon tulee, oli sen erinäisistä korjauksista laskettu olevan kustannuksia kaikkiaan 1,500 markkaa, mutta kun korjaustöihin ryhdyttiin, aiheutti toinen arvaamaton työ toisen. Niinpä oli ulkokuone niin huonossa kunnossa että, kun asfalttilattia purettiin uudistettavaksi, tulisija miltei luhistui kokoon. Päärakennuksen levykattoon oli Kasarminkadun puoleisella lappeella syntynyt suuri aukko, ja katon korjaaminen kohtasi mitä suurim-

pia vaikeuksia, sillä vanhat levyt olivat niin hauraita, etteivät ne enää kestäneet kynttämistä. Eräiden lattaiain maalaus oli niin lopen kulunut, että maalaustöitä täytyi teettää paljon laajemmassa mitassa kuin budjettia laadittaessa oli suunniteltu.

Kansakoulujen taloudenhoitajain käyttämä summa jakautui seuraaviin eriin:

Ruotsinkiel. kansakoulu	Annankatu 30	20: 60	
”	” Kallio, Neljäs linja 9	22: 80	
”	” Nikolainkatu 18	55: 25	
Sekalaista		10: 65	109: 30
Suomenkiel. kansakoulu	Kallio, Neljäs linja 13—15	571: 05	
”	ent. Sedmigradskyn koulu,		
”	Neljäs linja 11	35: 40	
”	Tehtaankatu 15—17	63: 90	
”	Kasarminkatu 21	135: —	
”	Lapinlahdenkatu 6	15: 25	
”	Mariankatu 22	6: 75	
”	Töölönkatu 41—43	45: 70	
”	Vallila	101: 40	
Sekalaista		123: 15	1,097: 60
Yhteensä Smk.			1,206: 90

Eräät vuokrattujen kansakouluhuoneistojen korjaustyöt suoritettiin likimittäin lasketuilla kustannusmäärillä. Tästä määrärahasta säästyι ainoastaan Smk. 4: 68.

Kaupungin sairaanhoitolaitoksista, joiden kunnossapitoon vuosittain osotetaan suuria summia ja joita varten myönnetty korjausmäärärahat siitä huolimatta tavallisesti eivät riitä, on myöskin vuonna 1914 ollut tuntuvia kustannuksia, jotka sitä paitsi eräissä tapauksissa, niinkuin esimerkiksi Marian sairaalassa, ovat ylittäneet myönnetty määrärahat.

Korjaustöistä, tässä tapauksessa kaiketi oikeammin tarkistus- siistimis- ja eräistä tientekotöistä Fredriksperin uuden kulkutauti-sairaalan alueella, joita töitä varten budjetissa oli osotettu 9,300 markkaa, oli kustannuksia Smk. 253: 28 yli vastamainitun määrän. Ylitys johtui siitä, että lääkärinasunnon ja ruumishuoneen ympärillä olevat uudet, vähän liikennöidyt tiet välttämättä vaativat perinpohjaisempia täydennystöitä kuin budjettia laadittaessa oli voitu edellyttää.

Greijuksen sairaalan erinäisiin korjauksiin riitti tarkoitukseen myönnetty 3,700 markan määräraha likimittäin. Näistä töistä oli nimittäin kirjojen mukaan kustannuksia Smk. 3,747: 37.

Humaliston tuberkulosisairaalassa suoritetuista samanlaisista töistä, joita varten oli osotettu 2,150 markkaa, oli kuitenkin kustannuksia ainoastaan Smk. 2,062: 28, joten määrärahasta säästyí Smk. 87: 72.

N. s. koleraparakkien erinäisiin korjauksiin osotetusta määrärahasta oli töiden valmistuttua jäljellä Smk. 653: 33.

Marian sairaalan korjaustöitä ei sitä vastoin tavallisuuden mukaan voitu myöskään vuonna 1914 suorittaa myönnetyllä määrarahalla. Vaikka määräraha oli kokonaista 35,600 markkaa, syntyi kuitenkin vajausta Smk. 2,198: 96. Syitä tähän oli useitakin, mutta pääsyy, miksi Marian sairaalan rakennusryhmä on aina vaatinut ja kaiketi vielä jonkin aikaa vastedeskin vaatii tuntuvia korjauskustannuksia, lienee paikallaan kerran mainita talorakennusosaston vuosikertomuksen yhteydessä. Yhtenä perussyynä Marian sairaalan verraten kalliisiin kunnossapitokustannuksiin on itse sairaalan syntymistapa. Vähäisestä alusta, pienestä kaksikerroksisesta puurakennuksesta (nykyisestä sairaanhoitajataroppilaskoulusta) alkaen on tuon tuostakin toimeenpantu laajennuksia. Tämä on tapahtunut ikäänkuin tempoamalla, ilman että siinä on noudatettu tärkeämpiin yksityiskohtiin nähden yhdenmukaista yleistä suunnitelmaa. Semmoisen suunnitelman puutteessa on yhteen soviteltaessa eri rakennusten yksityiskohtia, niinkuin kaasui-, kylmä- ja lämmivesi-, lämpö-, valo- ja laskujohtoja, W. C., seisotuskaivoja, höyrykeittiöitä, pesulaitosta, höyrykattilakeskuksia y. m., täytynyt suorittaa lukuisia muutos-, korjaus- ja täydennystöitä, ja niitä on varmaan vastedeskin teetetävä. Vaikkeivat nämä työt kukin sinänsä käy sanottavan kalliiksi, ovat ne kuitenkin monilukuisuutensa ja alinomaisen toistumisensa johdosta vuosi vuodelta rasittaneet mainitun sairaalan korjausmäärärahaa. Jos kaupunginviranomaiset olisivat voineet vahvistaa yleisen, tärkeimmiltä yksityiskohdiltaankin selväpiirteisen suunnitelman Marian sairaalan alueen vastaisia laajennuksia ja käyttämistä varten, olisi siten varmaan saavutettu taloudellisia etuja. Mitä puheena olevan sairaalan 1914 vuoden korjausmäärärahan ylitykseen tulee, johtui se kahdesta erilaatuisesta syystä. Ensinnäkin osottavat kirjat, että kone-, lämpö- ja vesijohtoteknillisten osain korjauksia ja uudistuksia ei voitu täysin suorittaa budjettiin merkityillä rahamäärillä, syystä että veden syömiä putkia ja koneosia täytyi johtoja ja kojeita purettaessa uusia paljon laajemmalla mitalla kuin budjettia laadittaessa puoli vuotta aikaisemmin oli voitu edellyttää. Toiseksi kävi vuoden varrella aivan välttämättömäksi teettää moniaita korjaustöitä, joita budjettia laadittaessa oli mahdoton arvata ja jotka täytyi viivyttelämättä suorittaa, jotta sairaalaa voitaisiin käyttää tarkoitukseensa. Tämmöisistä töistä

on etusijassa mainittava sisätautien osastolla olevan lämminvesilaitoksen vastavirtakojeen korjaus. Mainittu koje alkoi yhtäkkiä vuotaa, ja hajalle otettaessa ja tutkittaessa huomattiin se sisältä niin veden syömäksi, että sen perinpohjainen korjaus kävi tarpeelliseksi, mistä oli kustannuksia kokonaista 970 markkaa.

Myöskin Marian sairaalan Ruoholahden satamassa olevaa halkopihaa ympäröivän aidan korjausta eli oikeammin sanoen uudistamista varten osotetussa määrärahassa todettiin työn valmistuttua vajausta Smk. 92: 03.

Sitä vastoin voitiin Kivelän sairaalan vuosikorjaukset, vaikka olivatkin verraten laajaperäiset, suorittaa määrällä, joka oli Smk. 215: 40 vähempi budjetissa tähän tarkoitukseen myönnettyä 33,400 markan määrärahaa.

Alussa vuotta 1914 teetettiin Kauppatorin varrella sijaitsevassa entisen seurahuoneen talossa varsin laajaperäisiä sisäpuolisia maa-laus-, verhoilu-, linoleumi- y. m. töitä, kun tästä rakennuksesta oli osoitettu huoneistoja erinäisille kaupungin virastoille. Nämä virastot muuttivatkin sittemmin taloon, vaikka, sittenkun osa taloa oli sotatilan alettua luovutettu merisotalaitoksen tarpeisiin, kävi välttämättömäksi hankkia mainituille virastoille toiset huoneistot. Puheena olevia töitä varten oli budjettiehdotuksessa osoitettu yhteensä 32,000 markkaa. Edellä mainituista töistä, jotka teetettiin osin talorakennusosaston ja osin välittömästi rahatoimikamarin toimesta seurahuoneen isännöitsijän, arkkitehti Albert Nybergin johdolla, oli kustannuksia kaikkiaan Smk. 31,850: 92, joten määrärahasta säästy Smk. 149: 08. Kokonaiskustannuksista Smk:sta 31,850: 92 tuli talorakennusosaston osalle ainoastaan Smk. 22,320: 45.

Äggelbyn kesäpäiväparantolan korjaustöistä, joita varten oli osotettu 1,550 markkaa, oli kustannuksia kuitenkin ainoastaan Smk. 850: 97, joten säästy Smk. 699: 03.

Vuoden varrella alkanut sotatila siitä johtuvine liikennehäiriöineen ja eräiden rakennusaineiden hinnannousuineen olisi, ellei sotatilan alkaessa vielä alottamatta olevia rakennusyrityksiä olisi asianomaisten viranomaisten luvalla lykätty toistaiseksi, varmaan aikaansaanut töiden seisahduksen ja rakennusmäärärahain yleisen ylityksen. Vuonna 1914 aloitetut uutisrakennustyöt on kuitenkin yleensä voitu suorittaa osotetuilla määrärahoilla, ja lienee näistä töistä mainittava seuraavaa.

Hoitajatarhuoneiden sisustamisesta Kivelän sairaalan lääkärinasuntoon, jota työtä varten oli osotettu 2,550 markkaa, oli kustannuksia Smk. 2,479: 05, joten säästy Smk. 70: 95. Töölön entisen työ- ja vaivaistalon pajan sisustamisesta Kivelän sairaalan ruumishuo-

neeksi oli kustannuksia tarkoitukseen myönnetyn määrärahan summa 1,570 markkaa.

Kivelän sairaala-alueen lounaisrajalle tehtävää uutta aitaa varten osotettu määräraha sitä vastoin ei riittänyt tarkoitukseensa. Sen johdosta että aikaisempi aita oli budjettiehdotuksen laadinnan ja työn suorituksen välisenä aikana pitkiltä matkoilta kaatunut, täytyi aitaa tehdä jonkin verran pitemmältä kuin budjettiehdotusta laadittaessa oli ajateltu. Määrärahassa Smk:ssa 6,553:50 syntyi vajausta Smk. 591:02.

Kivelän sairaalan uuden uimahuoneen teettämiseen riitti osotettu 2,750 markan määräraha likimittäin, sillä kirjaanpannut kustannukset ylittivät määrärahan ainoastaan Smk:lla 20:88.

Kallion kaupunginkirjaston viereistä aitausta varten osotetusta määrärahasta sen sijaan jäi jäljelle Smk. 458:27.

Kaivuhuoneen viereisen jääkatoksen ja Bölen esikaupungin poliisiaseman ulkokuoneiden rakentamiseen sekä poliisilaitoksen etisivän osaston koppien luvun lisäämiseen osotetuista määrärahoista on töiden valmistuttua jäänyt jäljelle kustakin Smk. 48:28, Smk. 33:52 ja Smk. 428:59. Ruokailuhuoneen sisustamisesta Porthankadun kansakoulutaloon taas oli kustannuksia Smk. 4,131:49 eli Smk. 131:49 enemmän kuin tätä työtä varten oli osotettu, Smk. 4,000:—.

Pesutuvan rakentamiseen puistonvartija Nyholmin asunnon vierelle Eläintarhaan osotettu määräraha riitti kutakuinkin, sillä ylityssumma oli ainoastaan Smk. 36:12.

Forsbyn kunnalliskodin tarkastajan kanssa tehdyn sopimuksen mukaan olisi koko rakennusryhmän kaikki maalaustyöt, siis myöskin eräät maalaustyöt budjetissa nimikkeen „vaivaistalon erinäiset uutisrakennukset“ kohdalla mainituissa rakennuksissa, ollut teetettävä kunnalliskodin toimesta. Kun näitä töitä ei kuitenkaan ehditty vuoden varrella loppuun suorittaa, siirtyi 13,850 markkaan nousevasta määrärahasta jäljelle jäänyt osa eli Smk. 1,909:20 vuoteen 1915.

Uuden uimahuoneen rakennuttamiseksi Kyläsaareen osotetusta 5,900 markan määrärahasta oli työn valmistuttua jäänyt jäljelle Smk. 552:66.

Vuoden varrella rakennettu Bölen esikaupungin uusi paloasema ei sodan puhjetessa ollut vielä läheskään valmis. Sittenkin tämä rakennus kuitenkin luovutettiin majoituslautakunnan käytettäväksi olematta silloinkaan vielä täysin valmis. Määrärahasta oli silloin jäljellä Smk. 4,355:87, joka summa siirtyi vuoteen 1915.

Budjetissa eräitä kaupungin ainespihan uutisrakennuksia varten olevista määrärahoista käytettiin tässä edellä mainituista syistä ainoastaan vähäinen osa. Niinpä suoritettiin vuonna 1914 aino-

astaan pajan laajennus ja ainespihan etelärajalle rakennettiin uusi lauta-aita. Ensinmainittu työmääräraha osotti tilinpäätöksen mukaan vajausta Smk. 283: 93, mikä johtui eräistä sodan puhkeamisen jälkeisistä hinnannousuista, jota vastoin jälkimäistä työtä varten osotettu 2,000 markan määräraha riitti tarkoitukseensa. Uutta työpajarakennusta ja uutta höyryjyrän ja automobiilin säilytysvajaa varten osotetuista määrärahoista käytettiin ainoastaan vähäinen osa, edellisestä Smk. 1,071: 35 ja jälkimäisestä Smk. 399: 18, joilla summilla teetettiin eräitä rakennuspuusepäntöitä, niinkuin näiden rakennusten ikkunat ja ovet sekä piirustukset y. m., jota vastoin määrärahain ylijäämät, Smk. 8,928: 65 ja Smk. 5,600: 82, siirtyivät vuoteen 1915. Samaten siirtyi erään tavarakatoksen muuttoa varten myönnetty 2,000 markan määräraha kokonaan vuoteen 1915 sitä suuremmalla syyllä, kun sodan puhkeamisen johdosta Lapinlahdenkadun päällystäminen noppakivillä oli lykätty toistaiseksi ja sen paikan, mihin mainittu tavarakatos oli aikomus muuttaa, edelleen täyttävät vastamainittuun tarkoitukseen käytettävät noppakivet.

Budjetissa nimikkeen „Uudet kansakoulutalot“ kohdalle merkitystä määrarahasta Smk:sta 384,555: 88 käytettiin Eläintarhankadun uuden kansakoulutalon teettämiseen vuonna 1914 ainoastaan Smk. 227,996: 84, ja kun puheena olevan rakennuksen töitä ei ehditty suorittaa loppuun mainitun vuoden kuluessa, siirtyi ylijäämä Smk. 156,559: 04 vuoteen 1915. Kaikista vuoden varrella alotetuista uutisrakennuksista on etusijassa tämä rakennustyö saanut kärsiä vallitsevan sotatilan aikaansaamista häiriöistä. Niinpä täytyi muuraustyöt useaan kertaan keskeyttää työaineiden puutteessa sekä eräissä tapauksissa käyttää toisia rakennusaineita kuin alkuaan oli aiottu. Näistä tukalista oloista sekä eräiden työaineiden, niinkuin takomatuotteiden, sementin, tulenkestävien tiilien y. m., tuntuvista hinnannousuista huolimatta ei työ taloudelliselta kannalta katsoen kuitenkaan käyne kaupungille epäedulliseksi.

Sen johdosta että Katajanokan uuden tavarakatoksen rakennustyöt eivät vielä sodan puhjetessa olleet alkaneet, ei vuonna 1913 tätä rakennusta varten myönnettyä 100,000 markan määrärahaa eikä samaan tarkoitukseen vuonna 1914 osotettua 60,000 markan summaa ole käytetty. Lukuun ottamatta Smk. 1,520: 70, joka summa käytettiin eräiden piirustusten teettämiseen, ovat nämä molemmat määrarahat kaupunginvaltuuston 1915 vuoden budjetinjärjestelyn yhteydessä tekemän päätöksen mukaisesti palautuneet kaupunginkassaan.

Kaupunginpuutarhan alueelle Eläintarhaan rakennetun uuden kasvihuoneryhmän vastaisen laajennuksen osana rakennettiin vuoden varrella kasvihuonerakennus n. s. kasvihallin pohjoispuolelle, ja nou-

sivat sen kustannukset likimittäin budjetissa osotettuun summaan 19,700 markkaan, joka osotti vajausta ainoastaan Smk. 28: 95.

Sipoon mielisairaala ja Sörnäsins teurastamo on rakennettu, edellinen välittömästi kaupungin yleisten töiden hallituksen toimesta ja jälkimäinen tätä työtä varten asetetun erikoisen rakennustoimikunnan johdolla.

Edellä mainittujen lisäksi on kaupunginvaltuuston erityisten määräysten johdosta teetetty seuraavat työt, nimittäin: erinäisiä korjauksia entisessä Stockmannin talossa, määräraha 2,400 markkaa, kustannukset Smk. 1,463: 37, säästö Smk. 936: 63; samanlaisia töitä budjettiin merkittyjen lisäksi entisellä seurahuoneella, määräraha 6,500 markkaa, kustannukset Smk. 4,969: 71, säästö Smk. 1,530: 29; lauta-aita Siltavuorenpenkereen tonttien n:o:jen 1 ja 2 ympärille, määräraha 580 markkaa, kustannukset Smk. 589: 53, vajoaus Smk. 9: 53; erinäisiä töitä Helsingin uudessa uimalaitoksessa, määräraha Smk. 1,336: 15, kustannuksia sama määrä; erinäisiä puusepäntöitä Kallion kansankirjastotaloon, määräraha 3,051 markkaa, kustannuksia sama määrä; Vuorimieskadun talon n:o 9 piharakennuksen korjaus, määräraha 4,600 markkaa, kustannukset Smk. 4,578: 03, säästö Smk. 21: 97; väliaikaisen lastensairaalan sisustaminen Marian sairaalan kulkutautipaviljonkeihin n:oihin 2—6, määräraha 2,820 markkaa, kustannukset Smk. 2,574: 50, säästö Smk. 245: 50; erinäisiä muutos- ja korjaustöitä Aleksanterinkadun talossa n:o 24, määräraha 9,600 markkaa, kustannukset Smk. 9,237: 54, säästö Smk. 362: 46; Hietalahdentorin kauppahallin erään osan sisustuksen muutos (rottain torjumiseksi), määräraha 1,850 markkaa, kustannukset Smk. 1,320: 44, säästö Smk. 529: 56; Katajanokan vaakahuone, määräraha 1,250 markkaa, kustannukset Smk. 465: 09, säästö kaupunginkassan hyväksi Smk. 784: 91; Marian sairaalan entisen lääkärinasunnon sisustaminen sairaanhoitajatakouluksi, määräraha 1,400 markkaa, kustannukset Smk. 1,493: 03, vajoaus Smk. 93: 03; vaivaishoitohallituksen Sörnäsissä olevan kansliahuoneiston laajennus, määräraha 660 markkaa, kustannukset Smk. 521: 10, säästö Smk. 138: 90; Äggelbyn lastenkodin laajennus, määräraha 3,880 markkaa, kustannukset Smk. 3,955: 35, vajoaus Smk. 75: 35, sekä vihdoin poliisilaitoksen kassahuoneen muutos- ja korjaustyöt, määräraha 500 markkaa, kustannukset Smk. 364: 91, säästö Smk. 135: 09.

Rahatoimikamarin määräyksen mukaan on kamarin käytettäväksi asetetuista varoista myönnettyillä määrärahoilla lisäksi suoritettu yhdeksässä eri rakennuksessa erinäisiä pienempiä töitä, joista oli kustannuksia yhteensä Smk. 1,044: 99.

Vuoden varrella on sitä paitsi eräitä töitä, joita varten määrärahat oli myönnetty jo edellisten vuosien menosäännöissä, osin jatkettu, osin suoritettu loppuun. Näistä töistä on etusijassa mai-

nittava sotilasmajoituksesta vuonna 1914 johtuneet lukuisat ja kalliit työt. Näitä töitä varten oli tosin 1914 vuoden budjetissa vähäinen määräraha eli Smk. 8,188: 67, mutta vuoden loppupuoliskolla alkaneen sotatilan ja siitä johtuneen liikekannallepanon johdosta on tämä määräraha tietenkin monin verroin ylitetty. Rahatoimikamarin määräysten johdosta on majoitustarkoituksia varten suoritettu töitä, joista on ollut kustannuksia kokonaista Smk. 107,367: 18 ja joista useimmat on ollut teetettävä mahdollisimman joutuisasti, niin että toisinaan on täytynyt työajaksi käyttää sekä yöt että kokonaiset päivät, samoin kuin on täytynyt hankkia täällä kulloinkin saatavissa olevia rakennusaineita vallitseviin korkeisiin hintoihin katso-matta. Nämä työt ovat sen johdosta yleensä käyneet kalliiksi ja tuntuvasti kallimmiksi kuin mitä olisi ollut laita säännöllisten olojen vallitessa.

Kokonaiskustannukset Smk. 107,367: 18 jakautuivat seuraaviin eriin, nimittäin: entisen kaasulaitoksen majala, talli, ulkokuoneet y. m. Smk. 13,341: 96; majala y. m. n. s. Nymanin huvilassa Vanhassa-kaupungissa Smk. 521: 59, entisessä sementtivalimossa Hakaniementorin varrella Smk. 4,342: 29 ja Merikadun talossa n:o 5 Smk. 7,029: 48; erinäiset korjaukset koleraparakeissa (sotaväen hevosten aikaansaamat vahingot) Smk. 284: 19; majala, ulkokuoneet, talli y. m. Meilansissa Smk. 3,640: 62, entisessä sokeritehtaassa Flemingkadun varrella Smk. 36,570: 35 ja n. s. Suvilahden kasarmissa Smk. 3,813: 14; työt Katajanokan tulli- ja pakkahuoneessa Smk. 11,947: 51; majala y. m. n. s. Forsbyn riihessä Smk. 5,726: 77, poliisimaneesissa Smk. 1,553: 86, Bölen esikaupungin paloasemalla Smk. 1,900: 49 ja n. s. Guntähden riihessä Smk. 5,992: 65; huonekalujen muutto ja keittiön sisustaminen kansakoulutalossa Neljäs linja 13—15 Smk. 1,972: 94; huonekalujen muutto Kasarminkadun kansakoulutalossa Smk. 294: 14, Porthankadun kansakoulutalossa Smk. 217: 92 ja entisellä seurahuoneella Smk. 371: 62; työt Huopalahdessa Smk. 972: 65; erinäiset työt Punaiselle ristille Smk. 482: 75; erinäiset muut työt Smk. 316: 92 sekä vihdoin insinööri- ja puhtaanapito-osaston toimittama kaupungin omain katuosain viereisten kaiteiden korjaus Smk. 2,146: 74 ja puhtaanapitokustannukset Smk. 3,926: 60.

Muista töistä, joita varten määräraha oli myönnetty jo edellisten vuosien menosäännöissä, on vuonna 1914 teetetty m. m. seuraavat: Kallion kaupunginkirjaston sisäpuoliset maalaustyöt, määräraha 8,611 markkaa, kustannukset 8,600 markkaa, säästö 11 markkaa; kaupungin talojen erinäisten sähkövalojohtojen uudistus, määräraha Smk. 3,506: 13, kustannukset Smk. 3,423: 90, säästö Smk. 82: 23; Hakaniementorin uuden kauppahallin töiden jatkaminen, määräraha Smk. 74,367: 89, kustannukset Smk. 128,595: 96, vajeaus Smk. 54,228: 07, kaupunginvaltuuston kesäkuun 9 päivänä 1914 tekemän päätöksen johdosta siirretty

vuoteen 1915; erinäiset Forsbyn kunnalliskodin keskeneräiset työt, määräraha Smk. 46,807: 57, kustannukset Smk. 35,795: 54, säästö Smk. 11,012: 03, samoista syistä, mitkä mainittiin eräisiin kunnalliskodin uutisrakennustöihin nähden, siirretty vuoteen 1915; Keittuhuoneenrannan avonainen tavarakatos, määrärahan ylijäämä Smk. 461: 30, kustannukset 500 markkaa, vajeus Smk. 38: 70; vaakain osto tavarakatoksiin, määrärahan ylijäämä Smk. 3,534: 80, kustannukset Smk. 969: 10, säästö Smk. 2,565: 70, siirtynyt vuoteen 1915; erinäiset Kivelän sairaalan korjaukset, määräraha Smk. 12,691: 38, kustannukset Smk. 14,234: 59, vajeus Smk. 1,543: 21, syystä että kahden kaupungin sähkölaitoksen antaman laskun määrät olivat Smk. 11,985: 45 ja 1,828: — eli yhteensä Smk. 13,813: 45, sen sijaan että töitä oli tilattu noin 12,000 markan hinnasta; sekä Bölen poliisiaseman vesijohto, määräraha 1,500 markkaa, kustannukset Smk. 1,173: 82, säästö Smk. 326: 18. Uutta mukavuuslaitosta Pääskylänsäädun purkaupaikan läheisyyteen ei sotatilan alkamisen johdosta rakennettu, minkätähden määräraha Smk. 1,161: 47 siirtyi vuoteen 1915, ja samaten siirtyi Rikhardinkäädun kaupunginkirjastotalon tuuletuslaitoksen korjausmääräraha Smk. 4,295: 46 vuoteen 1915, syystä että tämän työn teettäminen on jätetty siksi, kunnes kysymys kirjastotalon laajentamisesta on lopullisesti ratkaistu.

Paitsi kaikkia näitä rakennustöitä on vuoden varrella laadittu moniaita uusien rakennusten piirustuksia ja suunnitelmia, joista mainittakoon ehdotetun uuden työväenopistotalon pääpiirustukset ja mallit, Eläintarhankäädun uuden kansakoulutalon pää-, työ- ja yksityiskohtaiset piirustukset, Töölön ehdotetun uuden kansakoulutalon uudet luonnospiirustukset, sähkölaitoksen käyttöhenkilökunnan ehdotetun asuinrakennuksen uudet luonnospiirustukset, Marian sairaalan tapaturma-aseman luonnospiirustukset, ehdotetun uuden poliisitalon laajat alustavat luonnospiirustukset, kaupunginpuutarhan alueelle Eläintarhaan suunnitellun uuden kasvihuoneen pää- ja työpiirustukset, Bölen uuden paloaseman samanlaiset piirustukset, Kyläsaaren uimahuoneen samanlaiset piirustukset, vesisäiliön vierelle rakennettavan uuden vartijanasunnon samanlaiset piirustukset, ehdotus Kivelän sairaalan laajaperäiseksi uudesti rakentamiseksi, ehdotus Kallion Viidennen linjan viereiseen puistikkaan rakennettavaksi musiikkipaviljongiksi, eräiden kaupungin ainespihaan suunniteltujen uutisrakennusten luonnospiirustukset ja sikäläisen uuden viilaustyöpajan pääpiirustukset, suuri joukko eräiden rakennusten, niinkuin raatihuoneen, Aleksanterinkäädun poliisitalon, Hietaniemenkäädun n. s. majalarakennuksen, Eerikinkäädun poliisivartiokonttorin y. m. erinäisten muutosrakennustöiden piirustuksia.

Talorakennusosaston arkistoa vihdoinkin on täydennetty erinäisten kaupungille kuuluvain rakennusten piirustuksilla, joita ar-

kistossa ei ole tähän asti ollut. Näistä mainittakoon Hakasalmen huvilassa olevan Helsingin kaupungin museon, Marian sairaalan sisätautien osaston, Kivelän sairaalan useimpain rakennusten, Kaivopuiston uimahuoneiden, Mariankadun talon n:o 22 piharakennuksen (omistaa Olanderin lahjoitusrahasto) ja hiljattain ostetun Aleksanterinkadun talon n:o 26 piirustukset.

Kaupunginasemakaava-arkkitehdin vuodelta 1914 antama kertomus oli seuraavaa sisällystä:

Kaupunginase-
makaavaosasto.

Sen johdosta että Suomen voimistelunopettajaliitto oli tehnyt esityksen kaupungin leikki- ja urheilupaikkain käyttämisestä, laati kaupunginasemakaava-arkkitehti laajanlaisen promemorian, jossa esitettiin osin ehdotus kaupungin nykyisten leikkipuistojen uudesti järjestämiseksi, osin ohjelma eräitten vanhain ja uusien kaupunginosain vastaisia laitoksia varten. Promemoriaan liittyi moniaita kaupunginasemakaavaosaston laatimia asemasuunnitelmia sekä osaston hankkimia, lukuisain ulkomaisten nykyaikaisten leikkipuistojen ja urheilulaitosten piirustuksia.

Vuoden varrella suoritti osasto loppuun edellisenä vuonna aloitetun laivaveistämöalueen järjestämissuunnitelman. Sitä varten laadittiin, paitsi asema- ja perspektiivipiirustuksia, mittakaavaan 1:250 valmistettu pahvimalli ehdotetusta laitoksesta ympäröivine kaupunginosineen. Suunnitelman valaisemiseksi laadittiin laajanlainen kirjallinen promemoria, jossa myös kajottiin kysymyksen kävelytien teettämisestä pitkin Itäisen Kaivopuiston rantaa. Hallitus ei käsitellyt tätä asiaa loppuun vuoden varrella.

Kaupungin yleisten töiden hallituksessa aikaisemmin tehdyn ehdotuksen johdosta laati osasto suunnitelman XIII ja XIV kaupunginosan asemakaavan perinpohjaiseksi uudesti järjestämiseksi, ja esitettiin laajanlaisessa promemoriassa ne näkökohdat, joita suunnittelussa oli noudatettu. Asiaa ei käsitelty loppuun vuoden varrella.

Käsiteltäessä moniaita muita hallituksen kaupunginasemakaava-arkkitehdin valmisteltaviksi lähettämiä kysymyksiä on laadittu kirjalliset promemorat, joista mainittakoon promemoria sosialilautakunnan tekemän, Vallilaa varten laadittua suunnitelmaa koskevan esityksen johdosta, promemoria niiden muistutusten johdosta, joita rakennustarkastaja oli tehnyt vastamainitun kaupunginosan rakennusjärjestyksen ehdotusta vastaan, promemoria Floratien tonttien rakennusjärjestystä koskevasta asiasta, samoin mooseksenuskaisen seurakunnan hautausmaata, roomalais-katolisen seurakunnan hautausmaata, Sinivuoren-

maan väliaikaista järjestämistä, Töölön sokeritehdasosakeyhtiön vuokran pitennysanomusta, maatilalautakunnan asettamista y. m. koskevista asioista.

Kaupunginvaltuuston päätösten mukaisesti on laadittu erinäisiä kaupunginasemakaavanmuutoksia, joista mainittakoon IV kaupungin-
osan korttelin n:o 179, II kaupunginosan korttelien n:ojen 37, 38 ja 41 (Murtokatu), sekä XII kaupunginosan korttelin n:o 392 muutokset, Kirkkomaankadun laajennus ja X kaupunginosan korttelien n:ojen 272—280 (kunnan teurastamon viereisen alueen) asemakaavanmuutokset.

Toiseen Suomen rakennustaidenäyttelyyn otti osasto osaa moniailla piirustuksilla ja suunnitelmilla, joista etusijassa mainittakoon laivaveistämisalueen järjestämissuunnitelmat.

Paitsi edellä mainittuihin töihin on osasto vuoden varrella pannut varsin paljon aikaa jo edellisinä vuosina alottamiinsa ehdotuksiin Sörnäsins haararadan pohjoispuolella olevain kaupungin maiden sekä Greijuksen ja Bölen alueiden jaoitukseksi.

Kaupunginpuutarhurin antama kertomus vuodelta 1914 oli seuraavaa sisällystä:

Kesällä vallinneiden tavattoman kuivain ja lämpimäin säiden johdosta kävi välttämättömäksi runsaasti kastella istutuksia. Kastelutyöt alkoivat jo kesäkuun 12 päivänä, ja niitä jatkui keskeytymättä elokuun 1 päivään, mistä lähtien ainoastaan itsestään pyöriviä kastelukojeita käytettiin keskikaupungilla sijaitsevilla istutuksissa. Lämpimän sään ja alituisen kastelun johdosta kehittivät kukkopensaat tavattoman runsaan kukinnan.

Kastelu y. m.

Sodan puhjettua elokuun 1 päivänä katsottiin olevan paikallaan yksinkertaistuttaa kaupungin istutusten hoitoa, minkätähden niissä sen jälkeen suoritettiin ainoastaan välttämättömimmät työt. Loka-kuun 9 päivänä tekemällään päätöksellä, joka oli johtunut kaupunginvaltuuston kaupungin yleisten töiden hallitukselle antamasta kehotuksesta, käski mainittu hallitus puutarhahallinnossa noudattaa mahdollisimman suurta säästäväisyyttä ja menetellä niin, että eri menotilejä ei ainoastaan olla ylittämättä, vaan että säästöjäkin syntyy.

Kustannukset
istutuksista,
puutaimistoista
y. m.

Kunnossapitomäärärahaa 115,800 markasta säästyivät sentähden Smk. 6,500: 16. Kulutetut varat Smk. 109,299: 84 jakautuivat seuraavain istutusten, puutaimistojen, kasvihuoneiden y. m. kesken:

Ainespiha	Smk.	753: 13
Aleksanteri II:n patsas	”	433: 60
Ateneum	”	491: 51
Eiranpuistikko	”	2,026: 07
Elisabetinpuistikko	”	514: 82
Eläintarha	”	7,739: 60
Engeltori	”	136: 68
Erottajanpuistikko	”	492: 47
Esplanadit	”	12,023: 71
Fredrikintori	”	106: 80
Haapaniemen istutus	”	1,889: 10
Hakasalmi ja Hesperia	”	1,200: 74
Haudat	”	511: 50
Kaisaniemi	”	3,856: 85
Kaivopuisto	”	14,678: 97
Kapteeninkadun puistikko	”	537: 21
Kasvihuoneet	”	14,765: 30
Katajanokanpuistikot	”	2,296: 58
Kaupunginpuutarha	”	3,609: 75
Kirurgisen sairaalan istutukset	”	1,974: 29
Konstantininkadun puistikko	”	66: 17
Korttelin n:o 127 puistikko	”	837: 77
Koulutori	”	1,224: 30
Lapinlahdenpuistikko	”	343: 62
Lönnrotinpuistikko	”	410: 10
Marian sairaalan istutukset	”	1,349: 75
Punanotko	”	2,461: 93
Puutaimistot	”	3,430: 78
Ritarihuoneenpuistikko	”	528: 57
Runeberginpatsas	”	351: 58
Simonpuistikko	”	565: 15
Suomen pankin istutukset	”	370: 94
Säätytalonpuistikko	”	1,139: 64
Teknillisen korkeakoulun istutukset	”	446: 82
Tokantori	”	869: 62
Ullanlinnanvuori	”	13,739: 74
Vanhan kirkon puistikko	”	2,275: 10
Viidennen linjan istutukset	”	1,675: 99
Sekalaista	”	7,173: 59
Yhteensä Smk.		109,299: 84

Kivelän sairaalan viereisten istutusten kunnossapitoon oli osotettu 2,000 markkaa, mutta käytettiin ainoastaan Smk. 1,843: 80.

Eläintarhan urheilukentän järjestysmiehen palkkaus oli 1,050 markkaa, joka summa olikin myönnetty tähän tarkoitukseen.

Mainitun urheilukentän kunnossapitoon oli osotettu 1,000 markkaa, joka määräraha ylitettiin Smk:lla 43: 46.

Punanotkon leikkikentän kunnossapidosta oli kustannuksia Smk. 471: 98 osotetun määrän 500 markan sijasta.

Haapaniemen urheilukentän kunnossapiton oli osotettu 800 markkaa, josta määrästä käytettiin Smk. 792: 75.

Kaupunginpuutarhan asuinrakennusten polttoaineista oli kustannuksia Smk. 1,461: 65 määrärahan ollessa 1,500 markkaa.

Kaupunginpuutarhan erinäisten huoneistojen lämmityksestä ja siivoamisesta oli menoja Smk. 397: 51. Määräraha oli 400 markkaa.

Erinäisten kaupunginpuutarhan huoneistojen valaistusmäärärahasta 150 markasta käytettiin Smk. 139: 50.

Kaupunginpuutarhan tallipalvelijaston palkkauksia, hevosten rehuja y. m. tallin menoja varten oli budjettiin merkitty 6,300 markkaa, josta summasta käytettiin Smk. 6,257: 39.

Talvipuutarhassa kävijäin luku näyttää vuosittain olevan Talvipuutarha. lisääntymään päin. Vuonna 1913 oli käviöitä 26,891, mutta seuraavana vuonna niitä oli 29,266. Ilahuttavana seikkana voidaan niinkään mainita, ettei yleisön esiintyminen nyttemmin ole antanut moitteen aihetta. Kukkia ei ole katkottu eikä järjestystä muutenkaan häiritty. Kunnossapitomäärärahasta 7,000 markasta käytettiin Smk. 6,930: 63.

Alpin puhtaanapitoon sekä erinäisiin siellä toimitettuihin kor- Alpin kunnossapito. jaustoihin käytettiin Smk. 1,459: 41. Määräraha oli 1,500 markkaa.

Budjetissa oli vanhempain nurmien ja käytävään uudistuksesta laskettu olevan kustannuksia 4,500 markkaa, ja tästä summasta käytettiin Smk. 4,404: 54 Ullanlinnanvuoren eteläosan nurmien uudistukseen sekä Punanotkon leikkikentän korjaukseen. Leikkikenttä, jota valmistumisestaan lähtien ei ollut uudestaan tasotettu, oli vuosien kuluessa paikoitellen käynyt epätasaiseksi, mikä seikka vaati sen perinpohjaista korjausta. Sen ohessa suoritettiin vuosittain uudistuvat korjaustyöt kaupungin kaikkien istutusten kävelyteillä.

Uusi mullanvalmistuspaikka saatiin vuoden varrella käytettäväksi Savilan puutaimiston koillisosassa. Aikaisemmin oli mullanvalmistusta toimitettu eri paikoilla Eläintarhassa, mutta multatarha tulee, sikäli kuin vanhat varastot loppuvat, muutettavaksi Savilaan.

Mainittua mullanvalmistusta varten oli budjettiin merkitty 3,500 markkaa, ja kustannukset nousivat samaan määrään.

Hyötylavoihin tarvittavan lannan ostoon käytettiin 650 markan määrärahasta Smk. 608: 50.

Nurmien ja käytävään y. m. uudistus.

Mullanvalmistus.

Kaupungin vesilinnut.	Kustannuksia kaupungin vesilintujen hoidosta oli Smk. 1,007: 25, joka summa Smk:lla 7: 25 ylitti osotetun määrärahan.
Työkalut.	Työkalujen ostoon ja korjaukseen oli myönnetty 2,500 markan määräraha, mutta menoja oli Smk. 2,500: 67.
Vesipostit.	Vesipostien laittamiseksi eräisiin kaupungin istutuksiin oli osoitettu 3,000 markan määräraha, josta Smk. 2,954: 05 käytettiin vesipostien laittamiseksi Engelaution ja Haapaniemen istutukseen sekä vesijohdon laittamiseksi kaupunginpuutarhan hyötylavoihin.
Lehtopuiden suojustikot y. m.	Kymmenen suojustikot ostamiseksi lehtopuita varten oli osoitettu 1,300 markkaa, mutta jotta ristikkojen sijoituksesta olevat työkustannuksetkin saataisiin suoritetuksi määrarahasta, ostettiin ainoastaan 9 ristikkoa, jotka sijoitettiin Henrikinpuiston nuorempain puiden juurelle. Mainitun menettelyn johdosta säästy määrarahasta 85 markkaa.
	Aitain korjaukseen meni Smk. 4,998: 03 määrärahan ollessa 5,000 markkaa.
	Puistosohvain korjauksesta oli kustannuksia Smk. 2,631: 56 määrärahan ollessa 3,000 markkaa.
Vedenkulutus.	Kustannuksia vedenkulutuksesta kaupungin kaikissa istutuksissa, kasvihuoneissa y. m. oli vesijohtokonttorin laskujen mukaan vuoden varrella Smk. 13,553: 99. Määräraha oli 15,000 markkaa.
Puistonvartijat.	Neljän puistonvartijan palkkaamiseksi oli budjetissa osotettu 3,100 markkaa. Vartijat otettiin toimeensa keväällä ja sijoitettiin niin, että kaksi sai piirikseen Eläintarhan, Hakasalmen ja Hesperian, yksi Ullanlinnanvuoren ja yksi Kaivopuiston. Määrarahasta säästy 180 markkaa.
Kasvihuoneet ja kasvisuojat.	Kolme kohta talvipuutarhan luoteispuolella sijaitsevaa kasvihuonetta korjattiin väliaikaisesti, ja oli tästä kustannuksia Smk. 2,567: 38. Määräraha oli 2,500 markkaa.
	Talorakennusosaston toimesta rakennettiin kaupunginpuutarhaan kasvihuonerakennus, josta oli kustannuksia Smk. 19,671: 05 eli Smk. 28: 95 enemmän kuin tähän tarkoitukseen oli osotettu.
	Kahden kasvisuojan rakennuttamisesta kaupunginpuutarhaan oli kustannuksia Smk. 4,346: 60 määrärahan ollessa 4,400 markkaa.
Eläintarhan tasoitustyöt.	Eläintarhaan laitettujen uusien lammikkojen ympäristö tasoitettiin vuoden varrella. Multaa hankittiin sekä uusien lammikkojen ympärillä että täytettyjen lammikkojen paikalla oleviin nurmiin. Ensin mainituihin aloihin kylvettiin sittemmin heinänsiementä, jälkimmäisiin kauraa, syystä että paikat luultavasti vielä painuvat. Saviselle ja pehmeälle pohjalle laitettiin käytävät siten, että ensin laskettiin 30 sm. vahva kerros kivitäytettä ja sen päälle 15 sm:n paksuudelta vierrosta ja savihiekkaa. Alueen eteläosan käytävät tasoitettiin mainituilla tavalla, jota vastoin pohjoisosaan suunnitellut

ainoastaan täytettiin kivillä. Sittenkun eteläosan nurmet oli tasoitettu, istutettiin niihin puita ja pensaita sekä monivuotisia kasveja. Saarelle ja vesiputouksiin järjestettiin kiviryhmiä, joihin sijoitettiin kasvejakin. Vesijohtokonttori laittoi suihkukaivon siihen kuuluvine putkijohtoineen ja suuttimineen y. m., mistä kaikesta oli kustannuksia Smk. 4,815: 15. Kaikkiaan oli mainituista laitteista kustannuksia Smk. 21,219: 58, ja määräraha ylitettiin Smk:lla 219: 58, mikä summa tarvittiin jatkuvain töiden loppuun suorittamiseen.

Sittenkun Kaisaniemen puiston itäiselle alueelle oli hankittu riittävästi multaa, aloitettiin tasoitustyöt, joita jatkui suurimman osan kesää, ja nurmet ja käytävät tasoitettiin valmiiksi ilmatieteellisen laitoksen viereiseen törmään asti. Samaten suoritettiin louhintatöitä käytävän teettämiseksi mainitun törmän länsipuolelle ja levitettiin multaa vastaisille nurmialoille. Uuden pääkäytävän kumpaisellekin puolelle vasten Kaisaniemenkatua istutettiin koivuja ja samaten istutettiin kasveja mainitulta kadulta lähtevään alaskäytäväänkin. Hiekkakenttään ympärille istutettiin isonlaisia vaahteria, jotka oli muutettu puiston muista osista, missä niillä uudestijärjestelyn johdosta ei enää ollut tilaa. Jälellä olevain, keväällä 1915 suoritettavain töiden helpottamiseksi, jolloin uudesti muokkailtu alue tulee täydellisesti järjestettäväksi, kylvettiin osaan uusia nurmia heinänsiementä.

Kustannuksia oli puheena olevista töistä Smk. 31,225: 31. Määräraha 30,000 markkaa ylitettiin siis Smk:lla 1,225: 31. Tämä summa käytettiin Kaisaniemenkatua pitkin Puutarhakadun kulmaukseen vievän kivikaiteen lopulliseen valmistamiseen.

Ajoteiden teettämiseksi Savilan puutaimistoon käytettiin osotusta 2,500 markan määrärahasista Smk. 2,105: 86. Savilan puutaimisto.

Engelaukion ja sen eteläpuolisten istutusten järjestämistä varten oli osotettu 15,000 markkaa, josta summasta vuonna 1913 käytettiin Smk. 8,713: 48 kallion louhintaan ja tukimuurien teettämiseen Armfelttien vierelle. Vuoden 1914 alussa oli määrärahasista jälellä ainoastaan Smk. 6,286: 52, josta summasta Smk. 6,201: 73 käytettiin maan kuljettamiseksi niihin Engelaukion osiin, joihin on aikomus laittaa istutuksia, sekä suunnitellun hiekkakentän tasoitukseen. Engelaukio.

Työn jatkamiseksi Laivurikadun ja Speranskien kulmauksessa olevassa istutuksessa oli osotettu 5,000 markkaa. Töistä voitiin kuitenkin suorittaa ainoastaan vähäinen osa, syystä että rakennustoiminnan seisahtumisen johdosta ei voitu riittävässä määrässä saada täyteainetta. Isonlainen kallio, joka oli esteenä suunnitellun vastaisen istutuksen järjestämiselle Armfelttien puolella, louhittiin pois ja kivet käytettiin sittemmin tenniskentän tasoitukseen mainitun istutuksen alueella. Kustannuksia oli Smk. 2,666: 73, ja säästö Smk. 2,333: 27 siirtyi vuoteen 1915. Laivurikadun ja Speranskien kulmauksessa oleva istutus.

Perämieskadun
eteläosan vie-
reinen istutus.

Perämieskadun eteläosan viereisellä alueella suoritettiin eräitä tasoitustöitä, niin että paikan istuttaminen voidaan suorittaa keväällä 1915. Määräraha oli 3,350 markkaa, ja kustannukset nousivat Smk:aan 3,338: 29.

Eiranpuis-
tikko.

Istutustöiden loppuun saattamiseksi Eiranpuistikossa oli myönnetty 650 markan lisämääräraha, josta suurin osa käytettiin pengermän teettämiseksi istutuksen eteläosaan sekä mullan hankkimiseksi sikäläiseen vastaiseen istutukseen. Kustannuksia oli Smk. 561: 18.

Puistosohvat.

Hankittiin 55 puistosohvaa edellisenä vuonna hyväksyttyä mallia, ja kiintonaaisia penkkejä sijoitettiin Kallion Viidennen linjan viereiseen uudesti tasoitettuun puistikkoon. Määrärahasta 2,500 markasta käytettiin Smk. 1,982: 59.

Kelkkaradat.

Lauhan ja vähälumisen talven johdosta voitiin kelkkaratoja laittaa vasta tammikuun keskivaiheilla. Radat avattiin käytettäväksi tammikuun 25 päivänä, mutta kävivät suojasään vuoksi käytökelvottomiksi jo seuraavana päivänä eikä niitä enää vuoden varrella voitu käyttää. Määrärahasta 3,000 markasta käytettiin ainostaan Smk. 1,046: 81.

Punanotkon
tasoitustyöt.

Vuodelta 1913 Punanotkon istutuksen lopullista järjestämistä varten siirtyneet varat Smk. 1,638: 62 käytettiin siten, että eteläosa, johon vuonna 1913 oli vedetty multaa ja täyteainetta, tasoitettiin, minkä ohessa siihen istutettiin runsas valikoima puita, pensaita ja monivuotisia kasveja. Samalle alueelle rakennettiin sitä paitsi kauttakulkevan liikenteen helpottamiseksi kahdet mukavat kiviportaajat. Kaikista näistä töistä oli kustannuksia Smk. 1,642: 05.

Kallion Viiden-
nen linjan vie-
reinen istutus.

Kallion Viidennen linjan viereisen istutuksen järjestämiseksi oli vuodelta 1913 siirtynyt Smk. 6,506: 60, mutta töiden loppuun saattamiseen tarvittiin 2,500 markan lisämääräraha. Lisäkustannus johtui enimmältä osalta siitä, että töitä täytyi jouduttaa, jotta paikka määräaikana voitaisiin luovuttaa ulkoilmakonsertteja varten, mutta myöskin siitä, että kaakkoisosassa sijaitsevaa kalliota louhittiin syvemmältä kuin aikaisemmin oli laskettu, mistä oli se etu, että istutuksen koko pinta voitiin tasoittaa likimain samaan tasoon. Tarkoitukseen käytettävänä olevista varoista Smk:sta 9,006: 60 käytettiin Smk. 8,965: 63.

Erinäiset työt.

Paitsi edellä lueteltuja töitä, joita varten oli määrärahat budjetissa, on kaupunginpuutarhurin toimesta tasoitettu käytäviä ja muokattu maata keittiökasviviljelykseen sopivaksi Eläintarhan kansakoulupuutarhassa sekä laitettu istutuksia Kallion kirkon etelä- ja länsipuolelle. Kirkon hallintokunnan pyynnöstä otti kaupunki 556 markan vuosikorvauksesta hoitaaksen mainitun istutuksen.

Vuoden varrella on kaupungin istutuksiin istutettu 444 puuta, 2,775 pensasta ja 3,350 yrttimäistä monivuotista kasvia. Muita lehti-

ja kukkakasveja käytettiin ryhmiin ja pengermiin 41,844 sekä Runeberginpatsaan koristamiseksi 37,400 kaktuskasvia.

Puhtaanapito-osaston johtajan antama kertomus vuodelta 1914 oli seuraava:

Puhtaanapitolaitoksen menoihin ovat budjettiin merkityt määrärahat likimmittain kuluneet; kuitenkin on eräitä alitilejä ylitetty, jota vastoin toisissa on syntynyt säästöä. Määrärahain kokonaissummassa ei ole syntynyt vajausta, vaan osottaa puhtaanapitolaitoksen määrärahain summa säästöä Smk. 4,517: 90, yleisen käymäläin puhtaanapidon Smk. 12,065: 51 sekä työkalujen Smk. 206: 55.

Puhtaanapitolaitoksen kustannukset Smk. 399,882: 10 jakautuivat seuraavain eräin kesken: Puhtaanapito-
laitos.

Kaupungin rantasilloilla olevain tavaravajain, kauppahallien sekä Aleksanterinkadun talon n:o 1 ja Länsirannan talon n:o 10 puhtaanapito. Määräraha 8,000 markkaa, kustannukset Smk. 7,434: 26.

Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapito. Määräraha 6,000 markkaa, kustannukset Smk. 5,960: 47.

Vartijain palkkaus. Määräraha 7,000 markkaa, kustannukset Smk. 7,227: 05.

Makkien ja käymäläin puhtaanapito. Määräraha 23,000 markkaa, kustannukset Smk. 23,435: 48.

Makkien ja käymäläin korjaus ja maalaus. Määräraha 4,000 markkaa, kustannukset Smk. 3,969: 46.

Käymäläin vedenkulutus. Määräraha 6,500 markkaa, kustannukset Smk. 6,126: 91.

Kaupungin yleisten paikkain ja katuosain puhtaanapito. Määräraha 161,100 markkaa, kustannukset Smk. 161,612: 99. Määrärahan ylittäminen Smk:lla 512: 99 johtui etusijassa siitä, että vuoden varrella oli tullut lisäksi eräitä yksityisiin kiinteistöihin kuuluvia, puhtaana pidettäviä katualoja. Toiselta puolen osottaa tulotili katuosain puhtaanapidosta ylijäämää Smk. 12,574: 02.

VI kaupunginosan huvila-alueella olevain teiden kaupungille kuuluvain osain puhtaanapito. Määräraha 11,500 markkaa, kustannukset Smk. 11,149: 26.

X, XI ja XII kaupunginosassa olevain uusien katujen kaupungille kuuluvain osain puhtaanapito. Määräraha 10,200 markkaa, kustannukset Smk. 10,344: 09.

XIII ja XIV kaupunginosassa olevain uusien katujen kaupungille kuuluvain osain puhtaanapito. Määräraha 13,700 markkaa, kustannukset Smk. 13,653: 21.

Keskikaupungin katujen kastelu. Määräraha 31,500 markkaa, kustannukset Smk. 33,929: 13. Tämän määrärahan ylittäminen Smk:lla 2,429: 13 johtui poutakesästä.

Keskikaupungin katujen kasteluun ja Kauppatorin huuhte-luun käytetty vesi. Määräraha 22,000 markkaa, kustannukset Smk. 19,878: 12.

Viertoteiden puhtaanapito. Määräraha 55,200 markkaa, kus-tannukset Smk. 56,280: 42. Määräraha ylitettiin sen johdosta että Itäistä viertotietä oli vuoden varrella laajennettu, joten pinta-ala oli lisääntynyt 5,000 m²:llä.

Kaivopuiston viertoteiden puhtaanapito. Määräraha 1,000 mark-kaa, kustannukset Smk. 926: 95.

Teiden puhtaanapito. Määräraha 18,000 markkaa, kustannukset Smk. 21,837: 87. Määräraha ylitettiin sen johdosta että suuria aloja, noin 26,000 m², oli tullut lisää Seurasaarentien laajentamisen johdosta 10 m. leveäksi.

Venesatamain puhtaanapito. Määräraha 2,000 markkaa, kus-tannukset Smk. 2,699: 32. Määräraha ylitettiin Smk:lla 699: 32, sen johdosta että satamakonttorikin oli pannut tältä tililtä maksettavaksi 595 markkaa.

Jäiden puhtaanapito. Määräraha 1,500 markkaa, kustannukset Smk. 1,049: 41.

Kahden kaluvajan rakentaminen. Määräraha 900 markkaa, kustannukset Smk. 842: 52.

Hiekkavajain maalaus. Määräraha 1,200 markkaa, kustannukset Smk. 1,169: 88.

Itäisen Pappikadun käymälä. Määräraha 1,800 markkaa, kusan-nukset Smk. 1,722: 28.

Antin- ja Yrjönkadun kulmauksessa oleva käymälä. Määräraha 1,800 markkaa, kustannukset 890 markkaa. Määrärahan ylijäämä 910 markkaa siirtyi vuoteen 1915.

Korttelissa n:o 181 olevan uimalaitoksen käymälä. Määräraha 1,800 markkaa kustannukset Smk. 1,671: 28.

Tehtaan- ja Sepänkadun kulmauksessa oleva käymälä. Mää-räraha 1,800 markkaa, kustannukset Smk. 1,877: 78.

Merimies- ja Tokankadun kulmauksessa oleva käymälä. Mää-räraha 1,800 markkaa, kustannukset Smk. 1,606: 98.

Pohjoisen Hietalahdenrantakadun käymälä. Määräraha 1,800 markkaa, kustannukset Smk. 1,171: 26.

Porvoonkadun raitiotien päätekohtassa oleva käymälä. Mää-räraha 1,800 markkaa, kustannukset Smk. 1,415: 72.

Uusi mukavuuslaitos Henrikinesplanadin pohjoispäässä Läntisen Henrikinkadun alla. Määräraha 7,500 markkaa siirtyi vuoteen 1915,

koska ei katsottu sodan puhkeamisen jälkeen olevan syytä teettää töitä, jotka voivat jäädä johonkin seuraavaan vuoteen.

Yleinen makkien puhtaanapito alotti vuonna 1914 yhden-
toista työvuotensa, ja on tilaajain luku 189:stä vuonna 1904 lisään-
tynyt 1,160:en vuonna 1914 sekä tulot Smk:sta 15,303: 02 Smk:aan
322,045: 42. Taloudellinen tulos on vuosi vuodelta parantunut, niin
että tämä tili osotettuaan vuonna 1904 vajausta Smk. 16,687: 75 nyt-
temmin vuonna 1914 osotti voittoa Smk. 49,890: 93. Työ on vuonna
1914 jatkunut säännöllisesti. Ainoastaan vuoden loppukuukausina
on jätteiden kuljetus Malmille aika ajoin keskeytynyt. Budjetissa
yleistä makkien puhtaanapitoa varten vuonna 1914 myönnetystä
284,220 markan määrärahasta on käytetty Smk. 272,154: 49, joka summa
jakautui seuraavain eräin kesken:

Yleinen mak-
kien puhtaan-
apito.

	Määräraha menosäännön mukaan.	Menot.
Palkkaukset, miehistö ja ajomiehet	195,000: —	197,162: 09
10 hevosen rehut y. m.	10,000: —	8,643: 12
Desinfiomisaineet, työkalut y. m.	10,000: —	10,011: 26
Ajoneuvojen, rikkalaatikkojen, levyastiain ja kansien korjaus	13,000: —	14,028: 03
Rautatierahdit	40,000: —	28,991: 30
Rautatievaunujen korjaus	2,400: —	2,780: 31
500 panosta kannellisia makkiastioita	12,500: —	8,998: 38
Jalakset nelipyöräisiin kuljetusrattaisiin ..	1,320: —	1,540: —
Yhteensä Smk.	284,220: —	272,154: 49

Syyt siihen että miehistön ja ajomiesten palkkaussmääräraha on hiukan ylitetty ovat että rautatieliikenteen keskeytyessä jätteet on täytynyt kuljettaa yksinoman hevosilla, mistä sentähden on ollut lisämenoja.

Työkalujen ostoa ja maalausta varten oli 1914 vuoden bud-
jettiin merkitty 9,750 markan määräraha, josta käytettiin Smk.
9,543: 45.

Vuoden varrella myönnettiin Malmin purkaussillan uudesti
rakentamista varten 3,600 markan määräraha, mutta työhön meni
Smk. 3,706: 93. Kustannusarvion ylitys johtui siitä, ettei työtä voitu
alottaa kevättalvesta, vaan vasta kesällä, jolloin purkaustyö oli vilk-
kaimmillaan ja sentähden häiritsi korjaustyötä.

Puhtaanapidosta oli tuloja Smk. 354,619: 44 arvioitujen 322,780
markan sijasta. Tulot jakautuivat seuraavasti:

Tulot.

Puhtaanapitomaksuja	Smk. 256,205: 58
Tuloja myydystä lannasta	„ 65,839: 84
Korvausta katujen puhtaanapidosta	„ 32,574: 02
Yhteensä	Smk. 354,619: 44

Vuoden varrella on puhtaanapitotyössä ollut päivittäin keskimäärin 110 ajomiestä ja 165 työntekijää.

Helsingin kaupungin metsäin hoitoa varten asetetun metsänhoitajan kertomus vuodelta 1914 oli seuraavaa sisällystä:

Metsänviljelys. Metsänviljelystä toimitettiin samoin kuin edellisenäkin vuonna kansakouluoppilaiden avulla toukokuun 22 ja 23 päivänä, jolloin Greijuksen ja Backaksen metsäalueille kylvettiin 1 kg männynsiemeniä sekä istutettiin 3,500 männyn ja 1,000 kuusen ynnä 50 tammen ja saarnin tainta.

Apuharvennus. Apuharvennusta toimitettiin niinkuin ennenkin kaatamalla koivuja Äggelbyn ja Korpaksen metsälohkojen sekä erään Backaksen metsän osan havumetsiköistä. Siten saatiin 106.5 m syltä halkoja, 1,862 kahden metrin koivutukkia, 7.77 m³ koivuisia sahatukkeja, 12.18 m³ pyöreitä honka- ja kuusihirsiä, 0.57 m³ parruja, 546 p. m. rakenushirsiä, 72 p. m. ruoteita y. m. Puutavarat toimitettiin osin Äggelbyn lastenkotiin ja Sörnäsän satamarakennukselle, osin kaupungin ainespihaan.

Metsänperkaus. Metsänperkausta toimitettiin yksin ajoin viimeksi mainituilla mailla sekä Meilansin metsässä, enemmän silmällä pitäen kauneusnäkökohtia teiden ja avonaisten paikkain vierillä kuin saatavasta puutavarasta koituvaa, kaikessa tapauksessa vähäistä hyötyä. Kaupunginpuutarhurille on kuitenkin luovutettu 30 koristekuusta, 12 kuormaa katajanhavuja ja 43 kuormaa kuusenhavuja.

Metsäpalot. Metsäpaloja tai niiden alkuja sattui varsin lukuisasti kuluneena erittäin kuivana kesänä. Läntisellä vartioalueella sattui ensimmäinen metsäpalo jo huhtikuun 21 päivänä, ja siitä lähtien elokuun 22 päivään asti oli 17 metsäpaloa. Itäisellä vartioalueella taas sattui toukokuun 20 ja syyskuun 2 päivän välisenä aikana 8 tulipalonalkua. Palojen hävittämä metsä- ja maa-alue käsitti kaikkiaan 2.174 hehtaaria, josta alasta noin puolet oli vähämetsäistä kalliota. Pahin metsäpalo sattui kesäkuun 24 päivänä ja tuhosi Meilansin metsää 5,870 m²:n laajuudelta, jolloin 1,989 säännöllisessä metsikössä olevaa 23-vuotista 5—7 m korkeaa mäntyä kokonaan turmeltui. Muut metsäpalojen aikaansaamat vahingot rajoittuivat kasvupinnan, pienten puiden tai tainten turmeltumiseen. Metsäpalo sai 3 tapauk-

sessä alkunsa veturin kipinöistä, mutta lienee useimmissa tapauksissa aiheutunut kierteleväin henkilöjen huolimattomuudesta. Kaupungin palokunta on kahdesti ja Bölen vapaaehtoinen palokunta seitsemästi saapunut palopaikalle.

Ylimääräistä vartiomista ei niinkuin ennen voitu järjestää ^{Vahingonteko.} joulunajaksi, syystä että sotaväen elokuussa alottamat varustustyöt kaupungin metsissä ovat vaikeuttaneet metsissä vuoden loppupuolella viliseväin työläislaumain aikaansaamain vahinkojen syytteeseen saattamista.

Vuoden varrella on aktiebolaget M. G. Stenius raitiotielinjoaan ja Suomen metsästysyhdistys ampumarataansa varten läntisellä vartioalueella kaatanut joukon puita, joista toimitetun arvion mukaan on kaupungille maksettu Smk. 2,435: 70.

Katsaus metsänhoidosta olleisiin työkustannuksiin:

Menot.

Metsänviljelys	Smk.	57: 41
Apuharvennus ja kuljetus	„	2,118: 54
Metsänperkaus	„	614: 71
Metsäpalojen sammutus	„	454: 63
Sekalaiset työt	„	121: 64
Yhteensä		Smk. 3,366: 93

Tulot.

Saatujen metsätuotteiden arvo	Smk. 7,121: 14
-------------------------------------	----------------

Säästö vuodelta 1914 oli siis Smk. 3,754: 21.